

Crna Gora
Ministarstvo turizma, ekologije,
održivog razvoja i razvoja sjevera

Adresa: IV proleterske brigade broj 19
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 446 314
tel: +382 20 446 227

PREDLOG

Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila u Poglavlju 27 – Životna sredina i klimatske promjene

**za izvještajni period
septembar 2023 – februar 2024.**

mart 2024. godine

Sadržaj

1. UVOD	3
2. PREGLED REALIZACIJE OBAVEZA PO ZAVRŠNIM MJERILIMA	13
2.1. HORIZONTALNO ZAKONODAVSTVO.....	13
2.2. KVALITET VAZDUHA.....	19
2.3. UPRAVLJANJE OTPADOM	26
2.4. KVALITET VODA.....	42
2.5. ZAŠTITA PRIRODE	47
2.6. INDUSTRIJSKO ZAGAĐENJE.....	74
2.7. HEMIKALIJE	83
2.8. BUKA	96
2.9. CIVILNA ZAŠTITA	102
2.10. KLIMATSKE PROMJENE.....	104
3. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE SPROVOĐENJA AKCIONOG PLANA ZA ISPUNJAVANJE ZAVRŠNIH MJERILA	109

1. UVOD

Početno mjerilo za otvaranje Poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene, ispunjeno je 28. jula 2016. godine, donošenjem *Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020.* (u daljem tekstu: Strategija s AP) od strane Vlade Crne Gore.

Strategijom s AP bila je planirana realizacija 348 obaveza u 10 podoblasti koje obuhvata Poglavlje 27 i to: Horizontalno zakonodavstvo, Kvalitet vazduha, Upravljanje otpadom, Kvalitet voda, Zaštita prirode, Industrijsko zagađenje, Hemikalije, Buka, Civilna zaštita i Klimatske promjene.

O implementaciji Strategije s AP redovno je izvještavano ka Vladi i Evropskoj komisiji, na kvartalnom a kasnije na polugodišnjem nivou. U novembru 2020. godine usvojen je *Završni izvještaj o realizaciji Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020.*, shodno kojem je od planiranih 348 realizovano 226 obaveza, odnosno stepen realizacije je 80,35%.

U decembru 2018. godine na Međuvladinoj konferenciji u Briselu otvoreno je Poglavlje 27, nakon čega je Crna Gora dobila Zajedničku poziciju Evropske komisije sa osam završnih mjerila za njegovo zatvaranje. Zajedničkom pozicijom EU za Poglavlje 27 definisano je sljedećih **osam završnih mjerila** koje je Crna Gora u obavezi da ispuni kako bi dostigla internu spremnost za zatvaranje poglavlja u narednom periodu, i to:

- 1) Crna Gora nastavlja da se usklađuje sa **horizontalnim direktivama** i pokazuje da će u potpunosti biti spremna osigurati njihovo djelotvorno sprovođenje i primjenu na dan pristupanja.
- 2) Što se tiče **kvaliteta vazduha**, Crna Gora se u potpunosti usklađuje sa revidovanom Direktivom o smanjenju nacionalnih emisija određenih atmosferskih zagađujućih materija (Direktiva NEC 2016/2284/EU). Crna Gora predstavlja analizu troškovno efikasne strategije kontrole emisija za 2020. i 2030, koja će poslužiti kao osnova za konačni sporazum između EU i Crne Gore o njenim obavezama smanjenja prema NEC direktivi. Crna Gora godišnje izvještava o svojim emisijama u skladu sa Direktivom i Konvencijom o prekograničnom zagađenju vazduha na velikim udaljenostima i razvija nacionalni program za kontrolu zagađenosti vazduha. Osim toga, Crna Gora unapređuje pripremu za implementaciju pravne tekovine EU u ovoj oblasti redovnim preduzimanjem mjera za smanjenje zagađenja vazduha u Crnoj Gori, posebno u područjima gdje su prekoračene granične vrijednosti EU za kvalitet vazduha, te razvijanjem ili ažuriranjem planova za kvalitet vazduha, kako je predviđeno Direktivom o kvalitetu vazduha i čistijem vazduhu u Evropi (Direktiva 2008/50/EC).
- 3) Crna Gora odlučuje o svom sistemu **upravljanja otpadom** i posvećuje adekvatna sredstva za investicije u infrastrukturu, u skladu sa relevantnim propisima EU, uključujući hijerarhiju otpada. Crna Gora uspostavlja programe prevencije otpada, priprema planove upravljanja otpadom (WMP) i usvaja mjere za odvojeno sakupljanje otpada za papir, metal, plastiku i staklo.

- 4) Crna Gora ostvaruje značajan napredak u pogledu usklađivanja sa pravnom tekovinom u sektoru **voda**, uključujući zakonodavstvo o vodi za piće i Direktivu 2008/56/EC kojom se uspostavlja okvir za djelovanje Zajednice u oblasti politike zaštite morske sredine. Crna Gora imenuje nadležne organe za vodu za piće i razvija planove upravljanja rječnim slivovima za svaki riječni sliv, koji se u potpunosti nalazi na njenoj teritoriji, uključujući dijelove međunarodnih područja rječnog sliva koji pripadaju njenoj teritoriji.
- 5) U oblasti **zaštite prirode**, Crna Gora dostavlja Komisiji Liste predloženih lokacija Natura 2000, koja u dovoljnoj mjeri pokrivaju tipove staništa i vrste u skladu sa zahtjevima Direktive o pticama i Direktive o staništima. Crna Gora pokazuje sposobnost upravljanja mrežom Natura 2000, uključujući davanje odgovarajućeg statusa zaštite Ulcinjskoj solani i efikasno sprovođenje neophodnih mjera očuvanja koje dovode do poboljšanja statusa njene zaštite.
- 6) Crna Gora nastavlja usklađivanje sa pravnom tekovinom EU u sektoru: **hemikalija, buke i civilne zaštite**, i pokazuje da će u potpunosti biti spremna osigurati primjenu i sprovođenje zahtjeva EU danom pristupanja.
- 7) Što se tiče **klimatskih promjena**, Crna Gora nastavlja svoje usklađivanje sa pravnom tekovinom EU, posebno usvajanjem zakona o funkcionisanju Evropskog sistema trgovanja emisijama (EU ETS), u skladu sa EU ETS Direktivom 2003/87/EZ i njenim uzastopnim amandmanima. Crna Gora se dalje usklađuje sa relevantnim podzakonskim aktima o monitoringu i izvještavanju, akreditaciji i verifikaciji, registru Unije, besplatnoj dodjeli i aukciji. Crna Gora osigurava da postoji odgovarajući okvir za implementaciju EU ETS-a u cijelosti u pogledu praćenja, izvještavanja i provjere emisija gasova s efektom staklene bašte.
- 8) Crna Gora, u skladu sa Akcionim planom za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU o životnoj sredini i klimatskim promjenama, značajno **povećava kapacitete upravnih tijela na svim nivoima**, uključujući inspeksijske službe, dodatno poboljšava koordinaciju rada i pokazuje da su sve odgovarajuće administrativne strukture i adekvatne obuke realizovane dovoljno ranije prije pristupanja kako bi se omogućila implementacija i sprovođenje pravne tekovine u svim sektorima ovog poglavlja.

U martu 2019. godine Radna grupa za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na Pregovaračko poglavlje 27 - Životna sredina otpočela je izradu Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila za Poglavlje 27.

Vlada Crne Gore je 18. februara 2021. godine donijela **Akциони plan za ispunjavanje završnih mjerila u Poglavlju 27 – Životna sredina i klimatske promjene** (Akcioni plan), koji predstavlja krovni strateški dokument za oblast životne sredine i klimatskih promjena, i istim je predviđeno polugodišnje izvještavanje ka Vladi i Evropskoj komisiji.

Akcioni plan definiše jasne korake u pogledu:

- aktivnosti koje je potrebno preduzeti kako bi se realizovale obaveze definisane završnim mjerilima, odnosno tekstom Zajedničke pozicije EU za Poglavlje 27;
- načina realizacije definisanih aktivnosti;
- nadležnih institucija koje su odgovorne za realizaciju definisanih obaveza;

- roka do kojeg je potrebno realizovati aktivnosti, i
- izvora finansiranja sa procjenom potrebnih sredstava za realizaciju definisanih aktivnosti (gdje je to bilo moguće precizno identifikovati).

Akcioni plan definiše ukupno 251 obaveza, koje su podijeljene na sljedeći način:

- horizontalno zakonodavstvo: 17,
- kvalitet vazduha: 19,
- upravljanje otpadom: 37,
- kvalitet voda: 33,
- zaštita prirode 71: (od čega 19 u okviru AP za upravljanje Ulcinjskom Solanom),
- industrijsko zagađenje: 15,
- hemikalije: 27,
- buka: 12,
- civilna zaštita: 9 i
- klimatske promjene 11.

Prvi polugodišnji Izvještaj o realizaciji Akcionog plana usvojen je na sjednici Vlade od 28. oktobra 2021. godine, i shodno istom stepen realizacije obaveza (mjera¹) za izvještajni period februar-jul 2021. iznosio je 82,1% (od 112 planiranih mjera, realizovane su 92).

Drugi polugodišnji Izvještaj o realizaciji Akcionog plana usvojen je na sjednici Vlade od 8. aprila 2022. godine, stepen realizacije za izvještajni period avgust 2021- februar 2022. godine iznosio je 63,64% (od 121 planirane mjere, realizovano je 77).

Treći polugodišnji Izvještaj o realizaciji Akcionog plana usvojen je na sjednici Vlade od 30. novembra 2022. godine, stepen realizacije za izvještajni period mart - avgust 2022. godine iznosio je 24,56% (od 57 planirane mjere, realizovano je 14).

Četvrti polugodišnji Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila u Poglavlju 27 – Životna sredina i klimatske promjene, obuhvata period septembar 2022 – februar 2023, usvojen je na sjednici Vlade 08. juna 2023. U navedenom periodu stepen realizacije je 38,23%.

Peti polugodišnji Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila u Poglavlju 27 – Životna sredina i klimatske promjene, obuhvata period mart – avgust 2023. godine. Izvještaj je usvojen na sjednici Vlade 1. decembra 2023. U izvještajnom periodu planirana je realizacija 116 mjera sa rokom dospelja za realizaciju, od kojih je realizovano 9 mjera (stepen realizacije 8%) i 38 mjera koje

---

¹ Imajući u vidu strukturu Akcionog plana, odnosno podjelu obaveza na mjere, ovim, kao i svakim sljedećim, Izvještajem praćena je realizacija mjera, i na osnovu njih je rađena statistika, u cilju preciznijeg sagledavanja stanja.

su djelimično realizovane (stepen djelimično realizovanih mjera je 33%). U izvještajnom periodu planirane su 44 mjere sa rokom kontinuirano, od kojih je 31 realizovana (stepen realizacije 71%) i 9 mjera koje su djelimično realizovane (stepen djelimično realizovanih mjera je 20%).

Šesti Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila u Poglavlju 27 – Životna sredina i klimatske promjene, obuhvata izvještajni period septembar 2023 – februar 2024. u navedenom periodu planirana je realizacija **206 mjera** od kojih su **124 mjere sa rokom dospjelo za realizaciju i 82 mjera sa rokom kontinuirano**.

Informacija o statusu indikatora uspjeha (napredak u postizanju strateških i operativnih ciljeva) i postignutim rezultatima

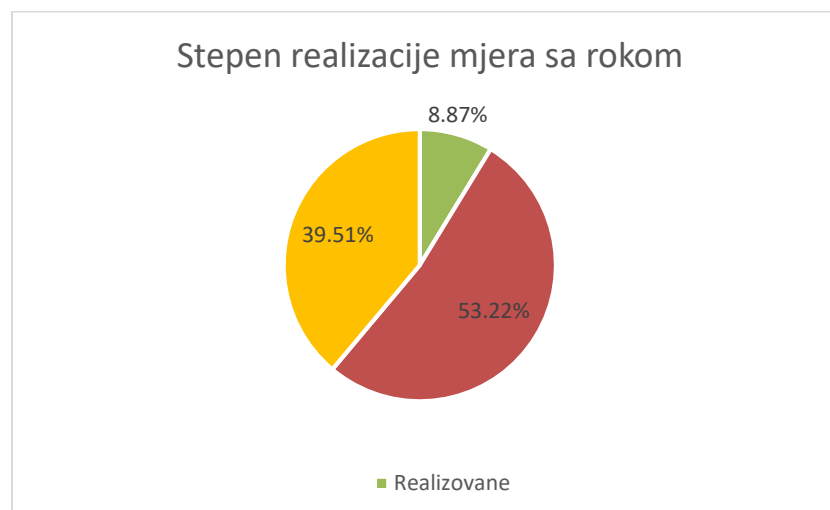
Akcionni plan za ispunjavanje završnih mjerila rađen je sa ciljem definisanja preciznih koraka u procesu dostizanja potpune spremnosti za ulazak u EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena. Operativni podciljevi dokumenta su usklađivanje nacionalnog zakonodavstva u svih 10 podoblasti Poglavlja 27 sa pravnom tekovinom EU i obezbjeđivanje njegove implementacije.

Kako je tokom implementacije Početnog mjerila za Poglavlje 27 donešen veliki broj strateških dokumenata, i značajan dio EU *acquis*-a transponovan u nacionalno zakonodavstvo, obaveze iz Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila u najvećoj mjeri se odnose na implementaciju donešenih strateških dokumenata i primjenu pravnih akata.

U izvještajnom periodu planirana je realizacija **206 mjera od kojih su sa rokom dospjelo za realizaciju 124**, od kojih je **realizovano 11 mjera** (stepen realizacije **8,87%**) i **49 mjera koje su djelimično realizovane** (stepen djelimično realizovanih mjera je **39,51%**).

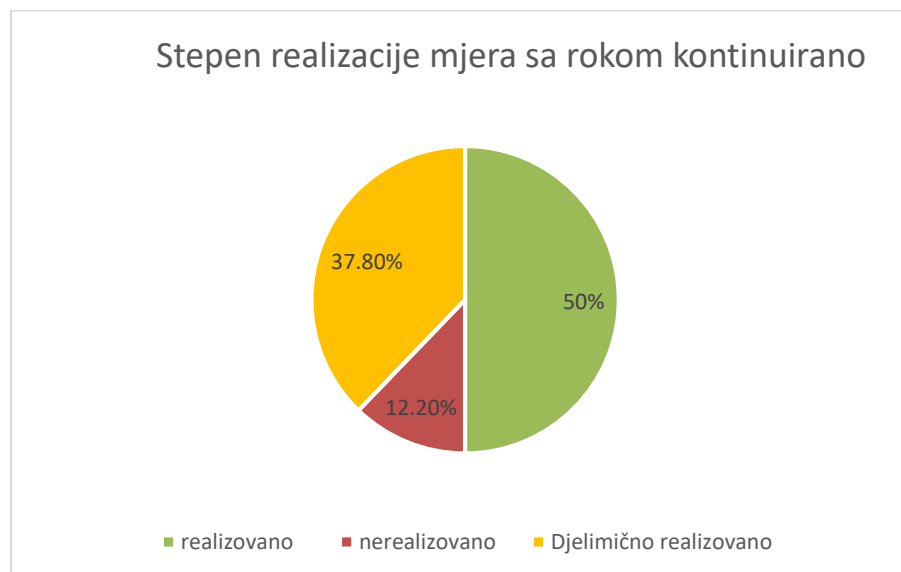
U izvještajnom periodu planirane su **82 mjere sa rokom kontinuirano**, od kojih je **41 realizovana** (stepen realizacije **50%**) i **31 mjera koje su djelimično realizovane** (stepen djelimično realizovanih mjera je **37,8%**).

Grafički prikaz realizacije mjera sa rokom **dospjelo za realizaciju** dat je na *Grafiku 1.*

Grafik 1

Grafički prikaz realizacije mjera sa rokom **kontinuirano** dat je na *Grafiku 2.* u nastavku

Grafik 2.

U podoblasti **Horizontalnog zakonodavstva**, u dijelu koji se odnosi na zaštitu životne sredine kroz krivično pravo, Skupština je u decembru 2023. usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika (Krivični zakonik Crne Gore („Sl. list RCG”, br. 70/03 i 47/06 i „Sl. list CG”, br. 40/08, 25/10, 32/11, 40/13, 14/15, 42/15, 44/17, 49/18, 3/20, 144/21, 145/21 i 110/23).

Kontinuirano se kroz obuke jačaju kapaciteti na državnom i lokalnom nivou za primjenu EIA i SEA. Neophodno je intenzivirati aktivnosti na obavezama u dijelu INSPIRE Direktive.

U podoblasti **Upravljanja vazduhom**, iako je crnogorsko zakonodavstvo o kvalitetu vazduha usklađeno sa propisima EU, dalji naponi vezani za harmonizaciju zakonodavstva planirani su u vezi sa usklađivanjem sa novom Direktivom o kvalitetu vazduha koja je trenutno u proceduri pred Evropskim parlamentom. Pored toga, u sklopu projekta „EU4Green” koji finansira EU, Crna Gora je mapirala postojeće elemente monitoringa životne sredine koji se mogu koristiti za ispitivanje negativnih uticaja zagađenja vazduha na ekosisteme (primjena člana 9 Direktive (EU) 2016/2284).

Usvajanje Nacrta strategije upravljanja kvalitetom vazduha je još uvijek odloženo do donošenja Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana sa kojim je neophodno uskladiti ovaj dokument.

U okviru regionalnog projekta „*Za bolji kvalitet vazduha u zemljama Zapadnog Balkana*” koji je podržan od strane Švedske agencije za međunarodni razvoj (SIDA) intenzivirana je saradnja sa opštinama u pogledu poboljšanja lokalnih podataka o emisijama, planiranja i izvještavanja o mjerama za poboljšanje lokalnog kvaliteta vazduha.

U podoblasti **Upravljanja otpadom**, Vlada je utvrdila 21. XII 2023. Predlog zakona o upravljanju otpadom, a njegovo usvajanje se očekuje u Skupštini na Prvoj redovnoj sjednici u martu 2024. Nakon usvajanja Zakona, neophodna je kontinuirana implementacija i sprovođenja odredbi Zakona, kako bi većina aktivnosti iz Poglavlja 27 bile realizovane.

Grčka kompanija EPEM inženjering, angažovana u okviru projekta koji se finansira kroz instrument Fonda za evropske integracije, dostavila je Nacrt državnog plana upravljanja otpadom, a Javna rasprava je održana od 27. VII do 3. IX 2023. Usvajanje Državnog plana upravljanja otpadom očekuje se nakon usvajanja Predloga zakona o upravljanju otpadom.

U odnosu na pitanje tretmana opasnog i neopasnog otpada, uspostavljen je mehanizam za stvaranje i održavanje kvalitetne baze podataka (registar i katastar zagađivača) otpada i sistem je stavljen u funkciju. Katastar zagađivača izrađen je u skladu sa Pravilnikom o bližem sadržaju i načinu vođenja katastra zagađivača životne sredine.

U novembru 2023. započeta je realizacija Tehničke podrške za unapređenje okvira za efikasno upravljanje rizicima zagađenja, koju je obezbijedila Svjetska Banka. Ova Tehnička podrška obuhvata 3 komponente i to:

- 1) Priprema dokumentacije za novi projekat i priprema Studije izvodljivosti za izgradnju Centra za upravljanje otpadom u Opštini Nikšić. U toku je priprema Projektnog zadatka za Studiju izvodljivosti u saradnji sa Opštinom Nikšić;
- 2) Procjena cirkularne ekonomije u tri opštine (Bijelo Polje, Nikšić i Herceg Novi) i
- 3) Procjena institucionalnih kapaciteta i analiza regulatornog okvira u oblasti upravljanja otpadom.

Kada je riječ o podoblasti **Kvalitet voda** u potpunosti je usklađeno sa pravnom tekovinom EU. U 2023. godini sprovedene su aktivnosti na donošenju *Programa monitoringa površinskih i podzemnih voda za 2024. godinu* koji je donijet na sjednici Vlade od 18. januara 2024.

U pogledu implementacije Direktive 2008/56/EC o morskoj strategiji (Marinska direktiva) MERT je pripremio *Predlog programa mjera za ostvarivanje ili održavanje dobrog stanja morske sredine Crne Gore*, koji će uz dokumenta *Početna procjena stanja morske sredine, Karakteristike dobrog stanja morske sredine i ciljevi zaštite morske sredine Crne Gore* i *Program monitoringa morske sredine Crne Gore*, biti sastavni dokument *Strategije zaštite morske sredine*, shodno Zakonu o zaštiti morske sredine, a u skladu sa Pravilnikom o kriterijumima i metodološkim standardima za određivanje dobrog stanja i monitoringu morske sredine ("Službeni list Crne Gore", br. 036/21 od 05.04.2021) i Pravilnikom o načinu analize svojstava i karakteristika trenutnog stanja morske sredine, kvalitativnim pokazateljima i načinu određivanja ciljeva i indikatora za ostvarivanje, odnosno održavanje dobrog stanja morske sredine ("Službeni list Crne Gore", br. 036/21 od 05.04.2021).

U cilju implementacije Direktive o vodi za piće donijet je Zakon o vodi za ljudsku upotrebu. Kako je došlo do izmjena i dopuna Direktive o vodi za piće, preduzete su aktivnosti koje će rezultirati izmjene i dopune zakona o vodi za ljudsku upotrebu. Nakon toga donijeće se Pravilnik o sanitarno-tehničkim, higijenskim i drugim uslovima koje moraju da ispunjavaju sistemi za javno vodosnabdijevanje koji proizilazi iz ovog zakona.

U oblasti **zaštite prirode**, sprovedena je javna rasprava o Nacrtu zakona o zaštiti prirode, koja je uključivala tri okrugla stola. U skladu sa zakonskim procedurama, pripremljen je izvještaj sa javne rasprave koji je uključivao obrazloženja na 143 pristigla komentara. Zbog velikog broja pristiglih komentara, u izvještajnom periodu vršena su dodatna unaprijeđenja u Nacrtu zakona o zaštiti prirode.

Po pitanju Parka prirode "Ulcinjaska solana", MERT dostavilja Evropskoj komisiji redovne tromjesečne izvještaje o stepenu realizacije mjera zaštite Ulcinjske soline. Radna grupa za praćenje realizacije aktivnosti koje se odnose na upravljanje Ulcinjskom solanom, koje su definisane Akcionim planom za ispunjenje završnih mjerila u okviru Poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene, je u izvještajnom periodu održala je tri sastanaka.

Što se tiče Nacionalne strategije biodiverziteta, menadžer projekta koji će voditi pripremu Nacionalne strategije biodiverziteta izabran je u januaru 2024. godine, a očekuje se da će u predstojećem periodu biti objavljeni ToR-ovi za ostale pozicije.

U podoblasti **Industrijskog zagađenja**, Agencija za zaštitu životne sredine je pokrenula inicijativu za dopunu Zakona o industrijskim emisijama, koja se odnosi na definisanje odredbi kojim bi se propisala obaveza operatera da snosi troškove rada Stručne komisije iz člana 14 Zakona. Vlada je 18. I 2024. utvrdila Predlog zakona o dopuni Zakona o industrijskim emisijama² i isti se nalazi u skupštinskoj proceduri. Na osnovu Zakona o životnoj sredini u izvještajnom periodu je donijet Pravilnik o dopuni Pravilnika o bližim uslovima, kriterijumima i postupku za dobijanje prava na korišćenje ekološkog znaka („Sl. list CG", broj 91/23).

Aktivnosti izdavanja i revizije integrisanih dozvola operaterima koji podliježu obavezi shodno Zakonu o industrijskim emisijama se realizuje u kontinuitetu, od strane Agencije za zaštitu životne sredine.

---

² Ne postoji odredba primarnih izvora prava EU sa kojom bi se predlog propisa mogao uporediti radi dobijanja stepena njegove usklađenosti, već se radi o uređenju oblasti na nacionalnom nivou.

Što se tiče seveso postrojenja, u naznačenom periodu izdato je jedno rješenje o izdavanju saglasnosti (operater Energogas d.o.o Podgorica). Pored toga, u proceduri je još jedan predmet (operater HI Polix AD Berane).

Nastavljena je realizacija projekta „Unapređenje registara ispuštanja i prenosa zagađujućih materija u zemljama Zapadnog Balkana i Republici Moldaviji“. Trenutno, opšti softver za E-PRTR & LCP integrisano izveštavanje već razvija GIS Solutions. Agenciji je dostavljen početni dokument pod nazivom „Početna podešavanja za realizaciju PRTR-a“ koji sadrži opis šta je potrebno za instalaciju i rad.

Takođe, u izvještajnom periodu izrađeni su Uputstva o korišćenju zaključaka u vezi sa najboljim dostupnim tehnikama za sisteme za tretman/upravljanje otpadnim vodama i otpadnim gasovima u sektoru hemije, kao i Smjernice za izvještavanje prema Pravilniku o bližem sadržaju i načinu vođenja katastra zagađivača životne sredine.

U podoblasti **Hemikalija**, Vlada je 24. I 2024. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o biocidnim proizvodima i isti će biti dostavljen Skupštini na dalju proceduru. Na osnovu Zakona o hemikalijama u izvještajnom periodu, donešeni su sljedeći pravilnici:

- Pravilnik o dopuni Pravilnika o metodama ispitivanja opasnih svojstava hemikalije („Sl. list CG“, broj 91/23), kojim su prenijete sve izmjene Regulative br. 440/2008 o utvrđivanju ispitnih metoda u skladu s REACH Regulativom;
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Liste klasifikovanih supstanci („Sl. list CG“, broj 116/23) kojim su prenijete sve izmjene Aneksa VI CLP regulative.

U saradnji sa Evropskom agencijom za hemikalije u okviru projekta „Pripremne mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“ u kontinuitetu se realizuju obuke i radionice za sve nadležne institucije koje se bave upravljanjem hemikalijama i biocidnim proizvodima, i to:

- Webinar IUCLID 6 (21. XI 2023),
- Otvorena sjednica Foruma za sprovođenje zakona (9. XI 2023),
- IPA IUCLID obuka o IT bezbjednosti (25. X 2023),
- Prevod dokumenta 'REACH-EN-FORCE-7.

Takođe, u decembru 2023. Ministarstvo je potpisalo sedam ugovora sa nevladinim organizacijama u cilju sprovođenja edukativnih kampanja o opasnostima izlaganja živi i živinim jedinjenjima. Cilj realizacije ovih projekata je poboljšanje dostupnosti informacija o živi, kao i podizanje javne svijesti o uticaju žive na zdravlje ljudi.

Krajem 2023. odobren je projekat „Plastika u rijekama-Aquatic Plastik“ čija implementacija počinje 2024. Jedan od ciljeva projekta je kvantifikacija mikroplastične kontaminacije i akumulacije makroplastike u hidroelektranama dunavskog sliva.

U podoblasti **Buke** na osnovu Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini donijet je Pravilnik o izmjenama Pravilnika o metodama izračunavanja i mjerenja nivoa buke u životnoj sredini („Sl. list CG“, broj 120/23) kojim je prenijeta Direktiva (EU) 2021/1226 od 21. XII 2020. kojom se, u svrhu prilagođavanja naučnom i tehničkom napretku, dopunjuje Aneks II Direktive 2002/49/EC Evropskog parlamenta i Savjeta u pogledu zajedničkih metoda procjene buke. U skladu sa Akcionim planom za ispunjavanje završnih mjerila u Poglavlju 27 potrebno je izraditi karte buke za glavne puteve a nakon toga pristupiti izradi Akcionog plana za glavne puteve. S tim u vezi, naglašena je poteba za finansijskom podrškom EK kako bi navedene obaveze bile realizovane.

U podoblasti **Civilne zaštite**, u septembru 2023. uspješno je završena realizacija projekta Procjena sposobnosti upravljanja rizicima Crne Gore (Disaster Risk Management Capability Assessment) finansiranog od Evropske komisije kroz poziv za „Pojedinačne grantove državama za upravljanje rizikom od katastrofa (Track 1)“. Projekat je započeo sa realizacijom 1. IV 2022. i trajao je 18 mjeseci. U cilju izrade pomenutog dokumenta obrazovana je Radna grupa za izradu Procjene sposobnosti upravljanja rizicima Crne Gore koju su činila 84 stručnjaka iz različitih oblasti.

Direktorat za zaštitu i spašavanje je kroz poziv za „Pojedinačne grantove državama za upravljanje rizikom od katastrofa (Track 1)“ takođe dobio podršku za izradu Strategije za smanjenje rizika od katastrofa sa Akcionim planom za sprovođenje za period 2025-2030. Izrada Strategije započeta je 1. I 2024, dok je planirani završetak decembar ove godine.

Sve aktivnosti u podoblast Civilna zaštita su realizovane, te je ova podoblast privremeno zatvorena.

U podoblasti **klimatskih promjena** otpočelo se sa izradom novog Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena i zaštiti ozonskog omotača, koji će omogućiti dalje usklađivanje sa pravnom tekovinom EU, posebno u dijelu funkcionisanja sistema trgovanja emisijama (EU ETS), u skladu sa EU ETS Direktivom 2003/87/EZ i njenim izmjenama, kao i monitoringu i izvještavanju, akreditaciji i verifikaciji, registru Unije, besplatnoj dodjeli i aukciji. Takođe, novi zakon će osigurati harmonizaciju sa pravnom tekovinom u odnosu na praćenje i izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa EU Regulativom EU 2018/2066 i EU Regulativom 2018/2067 o akreditaciji i verifikaciji podataka. Planirano je da se zakon usvoji tokom 2024.

Zakon o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena uvodi obavezu izrade Strategije o niskougljeničnom razvoju sa akcionim planom. Plan je da se Strategija finalizuje do kraja 2025.

MERT aktivno nastavlja sprovođenje projekta „Jačanje crnogorskog Nacionalno utvrđenog doprinosa (NDC) i akcija adaptacije u okviru transparentnosti – CBIT“. Cilj CBIT projekta je jačanje kapaciteta nacionalnih institucija u oblasti klimatskih promjena, uključujući sinergijsko djelovanje u pogledu transparentnosti, kao i usvajanje ili poboljšanje metodologija (priručnici) i unaprijeđenje podataka za povećanje transparentnosti, kako bi se postigao niskokarbonski razvoj. U Crnoj Gori, fokus će biti na jačanju kapaciteta nacionalnih institucija koje su nadležne za politike i mjere u oblasti mitigacije i adaptacije, ali i onih koje prikupljaju podatke za inventar gasova sa efektom staklene bašte i izrađuju nacionalne izvještaje o inventaru.

SKRAĆENICE:

AŽŽS	Agencija za zaštitu životne sredine	MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
CETI	Centar za ekotoksikološka ispitivanja	MDUP	Ministarstvo prostorog planiranja, urbanizma i državne imovine
DEU	Delegacija Evropske unije	MZ	Ministarstvo zdravlja
EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj	PCB	Polihlorovani bifenili
EPPA	Projekat „Program za pridruživanje EU za životnu sredinu“	PM	Prirodnjački muzej
IBM	Institut za biologiju mora	PMF	Prirodno-matematički fakultet
IJZCG	Institut za javno zdravlje Crne Gore	SB	Svjetska banka
IPA	Instrument za pretpristupnu pomoć	SZO	Svjetska zdravstvena organizacija
JLS	Jedinice lokalne samouprave	UBHVF	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove
JPMD	Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom	UC	Uprava carina
JPNP	Javno preduzeće Nacionalni parkovi Crne Gore	UCG	Univerzitet Crne Gore
MEP	Ministarstvo evropskih poslova	UIP	Uprava za inspekcijske poslove
MF	Ministarstvo finansija	UNDP	Program Ujedinjenih nacija za razvoj
MJU	Ministarstvo javne uprave	UP	Uprava policije
MPA	Ministarstvo pravde	UPS	Uprava pomorske sigurnosti
MERT	Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera	UzV	Uprava za vode
MER	Ministarstvo ekonomskog razvoja	UŠ	Uprava za gazdovanje šumama i lovištima
MPŠV	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	ZHMS	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju
MEIR	Ministarstvo energetike i rudarstva	WBIF	Zapadnobalkanski investicioni okvir
MSP	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva		

2. PREGLED REALIZACIJE OBAVEZA PO ZAVRŠNIM MJERILIMA

2.1. HORIZONTALNO ZAKONODAVSTVO

U okviru završnog mjerila 1, u podoblasti Horizontalno zakonodavstvo u izvještajnom periodu planirane je realizacija **9 aktivnosti** koje obuhvataju **18 mjera (11 sa rokom dospjelo za realizaciju i 7 sa rokom kontinuirano)**. Od mjera dospelih za realizaciju **stepen djelimično realizovanih mjera je 18,1%**.

Od mjera sa rokom kontinuirano **stepen realizacije je 100%**.

Završno mjerilo 1	Crna Gora nastavlja da se usklađuje s horizontalnim direktivama i pokazuje da će biti u potpunosti spremna da osigura njihovu efektivnu primjenu i sprovođenje na dan pristupanja.						
I) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27	EU prima k znanju rad koji je Crna Gora obavila na daljem usklađivanju svog zakonodavstva s pravnom tekovinom u ovom sektoru, uključujući s direktivama koje se odnose na procjenu uticaja na životnu sredinu i stratešku procjenu uticaja (2011/92/EU izmijenjena Direktivom 2014/52/EU i Direktiva 2001/42/EZ) i Direktiva 2007/2/EZ INSPIRE						
Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	Način realizacije	Nadležna institucija	Rok	Status	Novi rok i obrazloženje/Preporuka	Indikatori	Finansije i izvori finansiranja
1.1. Jačanje kapaciteta na državnom i lokalnom nivou za primjenu EIA i SEA	Službenici zaduženi za primjenu SEA i EIA, kao i svi relevantni akteri, biće kontinuirano obučavani	MERT AZŽS	Kontinuirano	Realizovano za izvještajni period	Održane su dvije radionice za EIA na nacionalnom nivou, učestvovala su dva eksperta; Planiraju se dvije radionice za SEA (april 2024);	Broj obučanih službenika na državnom i lokalnom nivou, nosilaca izrade SEA izvještaja i EIA elaborata, inspekcije, NVO sektora	€7.000 na godišnjem nivou iz budžeta MEPPU i drugih izvora
	Organizacija 4 radionice godišnje za izgradnju kadrova					Broj održanih radionica tokom godine	

	Kroz različite modele saradnje tražiće se način za angažovanje eksperata					Broj angažovanih eksperata	
1.2 Kreirati kontrolni mehanizam za provjeru ocjene kvaliteta odluke koju donosi Komisija za procjenu uticaja na životnu sredinu, odnosno nadležni organi	Razmotriti primjere dobre prakse i modele u zemljama članicama EU	MERT	2021.	Djelimično realizovano	Pokrenute su aktivnosti kroz apliciranje preko TAIEX. Rezultati će biti vidljivi nakon TAIEX ekspertske misije.	Definisan dodatni model za provjeru ocjene kvaliteta odluke koju donosi Komisija za procjenu uticaja na životnu sredinu, tj. nadležni organi, u skladu s najboljom praksom EU	Nisu potrebna finansijska sredstva
	Definisati adekvatan model provjere ocjene kvaliteta odluke koju donosi Komisija za procjenu uticaja na životnu sredinu, odnosno nadležni organi					Broj izjavljenih žalbi	

II) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27	EU prima k znanju rad koji je Crna Gora obavila na daljem usklađivanju svog zakonodavstva s pravnom tekovinom u ovom sektoru, uključujući s direktivama koje se odnose na procjenu uticaja na životnu sredinu i stratešku procjenu uticaja (2011/92/EU izmijenjena Direktivom 2014/52/EU i Direktiva 2001/42/EZ) i Direktiva 2007/2/EZ INSPIRE .						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>

<i>bi se realizovala obaveza</i>							
1.4. Obrazovati Savjet za infrastrukturu prostornih podataka	Shodno čl. 17 Zakona infrastrukturi prostornih podataka, radi praćenja i pružanja stručne pomoći za uspostavljanje, funkcionisanje i održavanje infrastrukture prostornih podataka Vlada će obrazovati Savjet za infrastrukturu prostornih podataka (sa mandatom od 4 godine)	Vlada (na predlog MDUP)	2021.	Nerealizovano	Kako je došlo do obimne reorganizacije ministarstava to se navedena aktivnost nije realizovala Novi rok: III kvartal 2024.	Obrazovan Savjet za infrastrukturu prostornih podataka (predsjednik i 8 članova) Broj održanih sjednica Broj usvojenih i sprovedenih zaključaka, preporuka	€3.000 (budžet MERT) na godišnjem nivou
1.5. Formirati web stranicu posvećenu infrastrukturi prostornih podataka Crne Gore	Na web stranici MEPPU kreirati link za INSPIRE Definisati sadržaj INSPIRE web stranice Omogućiti pristup svim INSPIRE subjektima	MDUP	IV kvartal 2021.	Nerealizovano	Kako je došlo do obimne reorganizacije ministarstava to se navedena aktivnost nije realizovala Novi rok: IV kvartal 2024.	Kreirana web stranica posvećena infrastrukturi prostornih podataka Crne Gore Broj posjeta web stranici	€2.000 (budžet MERT)

1.6. Izraditi Registar infrastrukture prostornih podataka koji predstavlja Registar javnih institucija u skladu sa Zakonom o infrastrukturi prostornih podataka	Definisati subjekte Zakona o infrastrukturi prostornih podataka (osnovni podaci o instituciji, odgovorne osobe, itd.)	MDUP	IV kvartal 2021	Nerealizovano	Kako je došlo do obimne reorganizacije ministarstava to se navedena aktivnost nije realizovala Novi rok: IV kvartal 2024.	Izrađen Registar infrastrukture prostornih podataka	€10.000 (budžet MERT)
	Povezati subjekte Zakona s postojećim INSPIRE/IPP oblastima i učiniti javno dostupnim					Povezan Registar sa INSPIRE oblastima. Obezbijeđeno da je Registar javno dostupan	
1.8. Formirati Katalog metapodataka (do potpunog uspostavljanja Geoportala)	Kreirati metapodatke u skladu sa INSPIRE	MDUP	2022.	Nerealizovano	Kako je došlo do obimne reorganizacije ministarstava to se navedena aktivnost nije realizovala Novi rok: IV kvartal 2024.	Kreiran Katalog metapodataka	€40.000 (budžet MERT)
	Osigurati pronalaženje podataka i servisa kojima se može pristupiti s jednog mjesta						
	Stvoriti tehničke preduoslove koji će osigurati izradu metapodatka						

	Upisivanje u Katalog metapodataka IPP-a						
III) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU naglašava potrebu za daljim pripremanjima za djelotvorno sprovođenje i primjenu u pogledu krivičnih djela protiv životne sredine (Direktiva 2008/99/EZ) i odgovornosti (Direktiva 2004/35/EZ), kao i uspostavljanjem bilansa rezultata djelotvornog učešća i konsultacija s javnošću u procesima donošenja odluka						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
1.11. Organizovati treninge i obuke svih aktera krivično pravne zaštite	Svi relevantni akteri krivično pravne zaštite (nadležne inspekcije, sudstvo, državno tužilaštvo, organi uprave, itd.) zaduženi za primjenu Direktive o ekokriminalu, kao i Direktive o odgovornosti za štetu u životnoj sredini, biće kontinuirano obučavani. Planirane su po 4 radionice godišnje za izgradnju kadrova Kroz različite modele saradnje tražiće se način za	MERT MPA Centar za obuku sudija	Kontinuirano	Realizovano za izvještajni period	Odabrane su dvije TAIEX misije za SEA/EIA i Ecocrime; Obuka za Ecocrime je realizovana. Tri sastanka u izvještajnom periodu, obučeno je 8 sudija/ državnih tužilaca; Angažovana su tri eksperta na nacionalnom nivou.	Broj održanih obuka/radionica Broj obučeni sudija, inspektora, državnih tužilaca i državnih službenika Broj angažovanih eksperata	Na godišnjem nivou €10.000 (budžet MERT) TAIEX i drugi izvori finansiranja

	angažovanje inostranih eksperata						
1.14 Unaprijeđenje primjene Direktive o slobodnom pristupu informacijama	U slučaju pojačanog interesovanja zainteresovane javnosti, organizovati dodatnu diskusiju u formi okruglog stola, javne tribine	Nosilac izrade programa/projekta, organ koji je nadležan za davanje saglasnosti na Elaborate, kao i JLS	Ad hoc aktivnost (u slučaju pojačanog interesovanja javnosti za određeni plan/projekat)	Realizovano za izvještajni period	Aktivnosti se realizuju kontinuirano u skladu sa obavezom 1.1	Broj održanih dodatnih formi diskusije o određenom planu/projektu	Nisu potrebna finansijska sredstva
IV) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27	EU naglašava značaj obezbjeđivanja vjerodostojnog finansijskog planiranja za buduće sprovođenje pravne tekovine. EU poziva Crnu Goru da aktivno učestvuje u postojećim mrežama EU za sprovođenje zakonodavstva u oblasti životne sredine.						
Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	Način realizacije	Nadležna institucija	Rok	Status	Novi rok i obrazloženje/ Preporuka	Indikatori	Finansije i izvori finansiranja
1.17. Učešće u postojećim mrežama EU za sprovođenje zakonodavstva u oblasti životne sredine	Aktivno učešće na sastancima i doprinos u radu mreža EU u oblasti životne sredine (potrebna podrška Programa za pridruživanje EU za životnu sredinu (EPPA) projekta)	MERT i ostali nadležni organi	Kontinuirano	Realizovano za izvještajni period	Aktivnosti se realizuju kontinuirano	Broj sastanaka na kojima je CG prisustvovala Broj službenika uključenih u rad postojećih mreža EU	Redovno plaćanje kontribucija koje će biti planirane u okviru budžeta nadležnih organa u iznosu €10.000-15.000

2.2. KVALITET VAZDUHA

U okviru završnog mjerila 2 koji se odnose na podoblast Kvaliteta vazduha, u izvještajnom periodu planirane su **7 aktivnosti** koje obuhvataju **14 mjera (11 mjera sa rokom dospjelo za realizaciju i 3 mjere sa rokom kontinuirano)**. Od mjera dospjelo za realizaciju **9% je realizovano i 9% djelimično realizovano**.

Od kontinuiranih mjera **stepen realizacije je 66,6%**.

Završno mjerilo 2	U pogledu kvaliteta vazduha, Crna Gora je u potpunosti ostvarila usklađenost sa revidiranom Direktivom o smanjenju nacionalnih emisija određenih atmosferskih zagađujućih materija (NEC Direktiva 2016/2284/ EU). Crna Gora podnosi analizu troškovno efikasnih strategija za kontrolu emisija za 2020. i 2030. godinu, što će poslužiti kao osnova za konačni sporazum između EU i Crne Gore o njenim obavezama za smanjenje emisija u skladu sa NEC Direktivom. Crna Gora izvještava na godišnjem nivou o svojim emisijama, u skladu sa Direktivom i Konvencijom o prekograničnom dalekosežnom zagađenju vazduha i razvija Nacionalni program za kontrolu zagađenja vazduha. Pored toga, Crna Gora unaprijeđuje pripreme za implementaciju acquis-ja u ovoj oblasti, redovnim preduzimanjem mjera za smanjenje nacionalnog zagađenja vazduha, posebno u područjima gdje su prekoračene granične vrijednosti EU za kvalitet vazduha i izradom ili ažuriranjem planova kvaliteta vazduha, kako je predviđeno Direktivom o kvalitetu ambijentalnog vazduha i čistijem vazduhu za Evropu (Direktiva 2008/50/EZ)						
I) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU konstatuje da je usklađivanje sa Direktivom o smanjenju nacionalnih emisija određenih zagađujućih materija u vazduh (NEC Direktiva 2016/2284/EU) i dalje na čekanju i podstiče Crnu Goru da to smatra prioritetom.						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
2.1. Donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti vazduha da bi se utvrdio odgovarajući pravni osnov za podzakonske akte	Priprema Nacrta zakona Komunikacija sa EK Usvajanje Predloga Zakona od strane Vlade Donošenje Zakona od strane Skupštine	MERT	III kvartal 2023.	Nerealizovano	Pred Evropskim parlamentom nalazi se predlog nove Direktive o kvalitetu vazduha sa kojim je	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti vazduha objavljen u Službenom listu	€5.000 (sredstva će biti obezbijeđena u budžetu MEPPU za 2023.)

kojima će se transponovati Direktiva 2016/2284/EU					neophodno uskladiti Zakon o zaštiti vazduha. Novi rok: IV kvartal 2025.		
2.5. Donošenje Uredbe o maksimalnim nacionalnim emisijama	Priprema Predloga Uredbe Komunikacija sa EK Usvajanje Uredbe od strane Vlade Objavljivanje Uredbe u Službenom listu	MERT	Aktivnost će se realizovati nakon konačnog sporazuma EU i Crne Gore o obavezama smanjenja emisija	Nerealizovano	Suština uredbe je utvrđivanje ciljeva obaveznog smanjenja zagađujućih materija u vazduh koje se ne može utvrditi prije donošenja Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana. Novi rok: II kvartal 2026.	Uredba o maksimalnim nacionalnim emisijama objavljena u Službenom listu	€5.000 (sredstva će biti obezbijeđena u budžetu MERT za godinu koja bude predviđena za realizaciju aktivnosti)
II) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	<p>Kao dio usklađivanja sa NEC Direktivom, od Crne Gore se traži da predstavi ažuriranu analizu troškovno efikasne strategije za kontrolu emisija za period 2020-2030. na osnovu koje se za Crnu Goru utvrđuju adekvatne obaveze smanjenja emisija zagađujućih materija obuhvaćenih NEC Direktivom. Ova Analiza bi, takođe, trebalo da posluži za izradu nacionalnog programa za kontrolu zagađenja vazduha koji Crna Gora planira za 2019. godinu, određujući smjer djelovanja ka smanjenju emisija za period 2020-2030. godina.</p> <p>EU poziva Crnu Goru da pruži detaljne informacije o zonama kvaliteta vazduha na sjeveru i jugu, trenutnom nivou PM10 i oksida azota u vazduhu za sve aglomeracije, uključujući i finansijske informacije sa izvorima finansiranja.</p>						
Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	Način realizacije	Nadležna institucija	Rok	Status	Novi rok i obrazloženje/Preporuka	Indikator	Finansije i izvori finansiranja

<p>2.6 Izrada Programa mjera za smanjenje emisija zagađujućih materija obuhvaćenih NEC Direktivom</p>	<p>Donošenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za period 2021-2029. (čiji je sastavni dio Program mjera za smanjenje emisija zagađujućih materija obuhvaćenih NEC Direktivom)</p>	<p>Vlada Crne Gore</p>	<p>II kvartal 2021.</p>	<p>Djelimično realizovano</p>	<p>Program mjera za smanjenje emisija zagađujućih materija je izrađen u okviru Nacrta Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha koji će se usvojiti nakon donošenja Nacionalnog energetskog i klimatskog plana</p> <p>Novi rok: I kvartal 2025.</p>	<p>Donijeta Nacionalna strategija upravljanja kvalitetom vazduha za period 2021-2029.</p>	<p>€13.000 (obezbijedena od strane UNECE)</p>
<p>III) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27</p>	<p>EU konstatuje da Crna Gora ne izvještava o svojim emisijama na godišnjoj osnovi prema LRTAP Konvenciji</p>						
<p><i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i></p>	<p><i>Način realizacije</i></p>	<p><i>Nadležna institucija</i></p>	<p><i>Rok</i></p>	<p><i>Status</i></p>	<p><i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i></p>	<p><i>Indikator</i></p>	<p><i>Finansije i izvori finansiranja</i></p>

<p>2.15. Redovno ažuriranje i redovno samostalno izvještavanje</p>	<p>Izrada inventara emisija kontinuirano svake godine</p>	<p>AZŽS</p>	<p>Kontinuirano, na godišnjem nivou</p>	<p>Realizovano za izvještajni period</p>	<p>Inventar emisija za 2024. godinu dostavljen je u predviđenom roku Sekretarijatu CLRTAP konvencije i EIONET-u</p>	<p>Redovno objavljivanje izvještaja</p>	<p>Nisu potrebna finansijska sredstva</p>
	<p>Izrada projekcija smanjenja emisija zagađujućih materija obuhvaćenih Direktivom 2016/2284/EU na osnovu ažuriranog inventara emisija zagađujućih materija u vazduh kontinuirano svake dvije godine počevši od 2023.</p>		<p>I kvartal 2023. (kontinuirano svake dvije godine)</p>	<p>Nerealizovano</p>	<p>Izrada projekcija nije moguća jer u AZŽS ne postoje kadrovski kapaciteti za izradu projekcija emisija</p>	<p>Projekcije emisija zagađujućih materija u vazduh dostavljene EIONET mreži i Sekretarijatu CLRTAP konvencije 2023, pa kontinuirano svake dvije godine</p>	

IV) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	<p>EU konstatuje usvajanje <u>Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha s Akcionim planom</u> za 2017-2020. i podstiče Crnu Goru da unaprijedi rad na nacionalnom nivou za svrhe smanjivanja emisija iz glavnih izvora kao što su sagorijevanje čvrstih goriva za domaćinstva, saobraćaj i proizvodnja energije.</p> <p>EU naglašava potrebu za intenziviranjem priprema za sprovođenje pravne tekovine, uključujući preduzimanje mjera za postepeno smanjenje zagađenja, ispod graničnih vrijednosti za određene zagađujuće materije, utvrđenih pravnom tekovinom. EU prima k znanju Planove kvaliteta vazduha koji su pripremljeni za opštine Pljevlja, Nikšić i Podgoricu. Crna Gora se podstiče da prioritet da sprovođenju ovih planova, i da, po potrebi, ažurira planove kako bi osigurala da je prekoračenje standarda EU što je moguće kraće.</p>						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
2.17 Ažuriranje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za period 2021-2029. (veza s aktivnošću 2.10.)	Integrisanje Planova kvaliteta vazduha za sve 3 zone kvaliteta vazduha u Crnoj Gori, uključujući posebne mjere za područja u kojima su zabilježena prekoračenja graničnih vrijednosti	MERT	II kvartal 2021.	Realizovano	Planovi kvaliteta vazduha za sve 3 zone kvaliteta vazduha integrisani su u ažurirani Nacrt strategije upravljanja kvalitetom vazduha	Nacionalna strategija upravljanja kvalitetom vazduha za period 2021-2029. u koju su integrisani planovi kvaliteta vazduha za sve 3 zone, donijeta od strane Vlade	Procjena potrebnih sredstava, kao i izvori finansiranja, za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za period 2021-2029. biće izvršeni tokom ažuriranja Strategije, u zavisnosti od utvrđenih mjera

<p>2.18. Sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha u periodu 2021-2029. (veza s aktivnostima 2.11. i 2.12)</p>	<p>U Akcionom planu koji će činiti sastavni dio Nacionalne strategije biće utvrđen način realizacije svih mjera kojima se, između ostalog, postiže: a) sprovođenje pravne tekovine, uključujući preduzimanje mjera za postepeno smanjenje zagađenja, ispod graničnih vrijednosti za određene zagađujuće materije, utvrđenih pravnom tekovinom, kao i b) puna implementacija ažuriranih Planova kvaliteta vazduha za 3 uspostavljene zone u cilju osiguranja smanjenja prekoračenja standarda EU</p>	<p>MERT MER MPŠV MEIR JLS NVO</p>	<p>IV kvartal 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030.</p>	<p>Nerealizovano</p>	<p>Novi rok: I kvartal 2026.</p>	<p>Godišnji izvještaji o sprovođenju Nacionalne strategije donijeti od strane Vlade sa podacima o realizaciji aktivnosti (izraženo u apsolutnim ciframa i %)</p>	<p>Procjena potrebnih sredstava, kao i izvori finansiranja, za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za period 2021-2029. a biće izvršena tokom ažuriranja Strategije, u zavisnosti od utvrđenih mjera</p>
--	---	---	---	----------------------	----------------------------------	--	---

<p>2.19. Preuzimanje obaveza iz Zelene agende za Zapadni Balkan/Evropskih zelenog sporazuma u oblasti kvaliteta vazduha</p>	<p>Usklađivanje propisa, politika i strateških dokumenata vezano za najavljeno pooštavanje standarda emisija zagađujućih materija Usklađivanje propisa, politika i strateških dokumenata sa budućim EU Akcionim planom nultog zagađenja vode, vazduha i zemljišta</p>	<p>MERT u saradnji sa nadležnim organima</p>	<p>Kontinuirano</p>	<p>Realizovano za izvještajni period</p>	<p>Sprovodi se kontinuirano u okviru projekta „EU4Green</p>	<p>Usklađeni propisi, politike i strateška dokumenta sa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Najavljenim pooštavanje m standarda emisija zagađujućih materija • Budućim EU Akcionim planom nultog zagađenja vode, vazduha i zemljišta 	<p>Nisu potrebna finansijska sredstva</p>
--	---	--	---------------------	--	---	--	---

2.3. UPRAVLJANJE OTPADOM

U okviru završnog mjerila 3 koje se odnosi na podoblast Upravljanje otpadom, u izvještajnom periodu planirana je realizacija **23 aktivnosti**, koje obuhvataju **48 mjere (od kojih su 21 sa rokom prispjelo za realizaciju i 27 sa rokom kontinuirano)**. Stepen realizacije za mjere koje su prispjele za realizaciju je **23,8%**.

Od kontinuiranih mjera **stepen realizacije je 48,14%**.

Završno mjerilo 3	Crna Gora odlučuje o svom sistemu upravljanja otpadom i posvećuje odgovarajuće finansiranje infrastrukturnim investicijama, u skladu sa relevantnim zakonodavstvom EU, uključujući hijerarhiju otpada. Crna Gora uspostavlja programe prevencije otpada, priprema planove upravljanja otpadom (WMP) i usvaja mjere za odvojeno prikupljanje otpada za papir, metal, plastiku i staklo.						
I) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	<p><u>Crna Gora se poziva da dodatno razjasni strukturu svog sistema upravljanja otpadom i da opredijeli odgovarajuća finansijska sredstva za infrastrukturne investicije u skladu s relevantnim propisima EU, uključujući hijerarhiju otpada.</u> Pored toga, treba preduzeti mjere na jačanju administrativnih kapaciteta i podržati jačanje kapaciteta na lokalnom i regionalnom nivou i inspeksijske službe, kako bi se na djelotvoran način pripremilo za sprovođenje propisa EU u oblasti otpada.</p> <p>EU poziva Crnu Goru da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Predstavi informacije o mjerama sprečavanja otpada</u> koje treba preduzeti, uključujući utvrđivanje <u>programa za sprečavanje otpada</u>; - Pripremi i predstavi planove za upravljanje otpadom koji sadrže informacije o svim tokovima otpada (uključujući opasni otpad, građevinski i otpad od rušenja i industrijski otpad) i rješenja za upravljanje njima; - <u>Izradi popis nagomilanog „istorijskog” opasnog otpada</u>, unaprijedi karakterizaciju i kategorizaciju opasnog otpada u granama industrije; da osigura i obilježava lokacije gdje se skladišti opasni otpad; <u>da sačini registar zagađivača</u>; - <u>Preduzme aktivnosti na promovisanju sprječavanja industrijskog otpada</u> i osigura ekološki ispravno odlaganje; - <u>Za građevinski i otpad od rušenja</u> neophodno je više informacija o izgradnji reciklažnih centara i centara za transfer; - Dostavi informacije <u>o mjerama za odvojeno prikupljanje otpada za papir, metal, plastiku i staklo</u>; - <u>Da jasan opis lokacije i tehničke detalje</u> vezane za deponije, koje nijesu usklađene sa zahtjevima Direktive 1999/31/EZ o deponijama. 						
Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	Način realizacije	Nadležna institucija	Rok	Status	Novi rok i obrazloženje/Preporuka	Indikator	Finansije i izvori finansiranja

2.2. Donošenje novog Zakona o upravljanju otpadom i relevantnih podzakonskih akata	Izrada Predloga zakona i nacrtu podzakonskih akata	MERT	2021.	Realizovano	Usvojen na sjednici Vlade u decembaru 2023.		Nijesu potreba finansijska sredstva
	Usvajanje Prijedloga zakona	Vlada		Realizovano			
	Donošenje Zakona o upravljanju otpadom	Skupština	I kvartal 2022.	Djelimično reerealizovano	U skupštinskoj proceduri. I kvartal 2024.	Zakon donesen od strane Skupštine	
	Donošenje relevantnih podzakonskih akata	MERT i ostali nadležni organi	2022. 2024.	Nerealizovano	Novi rok: 2025.	Broj podzakonskih akata objavljenih u Službenom listu	
3.3. Usvajanje Državnog plana upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2022-2027.	Dostavljanje Predloga Državnog plana na mišljenje svim relevantnim institucijama	MERT	2022.	Realizovano	Dostavljanje Predloga Državnog plana na mišljenje svim relevantnim institucijama	Usvojen Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2022-2027. od strane Vlade	Projekat IPA 2016 „Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja otpadom u Crnoj Gori“
	Konsultacije s EK			Realizovano	Angažovana Gračka kompanija EPEM Engineering		
	Usvajanje Državnog plana upravljanja otpadom u Crnoj Gori			Nerealizovano	Novi rok:		

	za period 2022-2027. od strane Vlade i objavljivanje u Službenom listu				II kvartal 2024.	Crnoj Gori za period 2022-2027. objavljen u Službenom listu	
3.5. Predstaviti informacije o mjerama spriječavanja otpada koje treba preduzeti, uključujući utvrđivanje programa za spriječavanje otpada	Priprema Nacrta Državnog plana upravljanja otpadom za period 2022-2027. koji će sadržati sve navedeno (3.5-3.11), tj. kojim će detaljno biti preciziran sistem i struktura upravljanja otpadom u Crnoj Gori, u skladu sa relevantnim zakonodavstvom EU, uključujući hijerarhiju otpada	MERT	I-IV kvartal 2021.	Nerealizovano	Realizacija aktivnosti od 3.5 do 3.11 su uslovljene donošenjem Zakona o upravljanju otpadom i Državni	Pripremljen Nacrt Državnog plana upravljanja otpadom za period 2022-2027. Sprovedena Javna rasprava	€1.3 miliona (Projekat IPA 2016: „Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja otpadom u Crnoj Gori“)
3.6. Pripremiti i predstaviti planove za upravljanje otpadom koji sadrže informacije o svim tokovima otpada i rješenja za upravljanje njima				Nerealizovano			

<p>3.7. Izraditi popis nagomilanog „istorijskog” opasnog otpada, unaprijediti karakterizaciju i kategorizaciju opasnog otpada; osigurati i obilježiti lokacije gdje se skladišti opasni otpad</p>	<p>Organizovanje Javne rasprave o Nacrtu Državnog plana</p> <p>Dostavljanje Predloga Državnog plana relevantnim institucijama na mišljenje</p> <p>Upućivanje Predloga Državnog plana EK na mišljenje</p>			Nerealizovano	planom upravljanje otpadom za period 2023 – 2028.	<p>Pripremljen Izveštaj s Javne rasprave</p> <p>Državni plan upravljanja otpadom za period 2022-2027. donijet od strane Vlade Crne Gore</p>	<p>Nisu potrebna finansijska sredstva, a u slučaju potrebe biće obezbijeđena iz budžeta JLS</p>
<p>3.8. Promovisati spriječavanje industrijskog otpada i osigurati ekološki ispravno odlaganje</p>	<p>Upućivanje Predloga Državnog plana Vladi Crne Gore na usvajanje</p> <p>Usvajanje Državnog plana (koji će sadržati sve navedeno pod tačkama 3.5-3.11) od strane Vlade</p>	<p>Vlada</p>		Nerealizovano			
<p>3.9. Obezbijediti više informacija o izgradnji reciklažnih centara i transfer stanica vezano za građevinski i otpad od rušenja</p>		<p>JLS i MERT</p>	<p>2021-2022.</p>	Nerealizovano			

3.10. Definisati mjere za odvojeno prikupljanje otpada za papir, metal, plastiku i staklo	Objavljivanje u Službenom listu Izrada Lokalnih planova upravljanja otpadom za 24 JLS (koji će sadržati sve navedeno pod tačkama 3.5-3.11)			Nerealizovano		Broj donijetih Lokalnih planova upravljanja otpadom od strane JLS	
3.11. Dati jasan opis lokacije i tehničke detalje vezane za deponije, koje nijesu usklađene sa zahtjevima Direktive 1999/31/EZ o deponijama	Donijeti Lokalni planovi upravljanja otpadom (koji će sadržati sve navedeno pod tačkama 3.5-3.11) od strane Skupština opština 24 JLS			Nerealizovano			
3.13. Uspostavljanje Registra opasnog otpada u Crnoj Gori	Obuka za proizvođače otpada	AZŽS	I kvartal 2021.	Nerealizovano	Obuka za proizvođače otpada nije planirala kroz projekat „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje”, već su obučeni službenici Agencije za zaštitu životne sredine za neopasni otpad. Aktivnosti na obuci	Sprovedena obuka za proizvođače otpada (obuka za proizvođače otpada nije predviđena projektom „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje” koji se realizuje u saradnji sa Svjetskom bankom, ali će se	€265.000 (kroz projekat „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje” koji se realizuje u saradnji sa Svjetskom bankom)

					proizvođača opasnog otpada u Crnoj Gori će se planirati nakon usvajanja Zakona o upravljanju otpadom.	razmotriti mogućnost realizacije ove aktivnosti) Broj proizvođača koji su učestvovali na obuci	
3.16. Jačanje kapaciteta MEPPU, AZPŽS, JLS i MONSTAT-a	Organizovanje obuka za primjenu propisa i sprovođenje planova, kao i za vođenje statistike u oblasti upravljanja otpadom	MERT	Kontinuirano, od 2022.	Nerealizovano	Aktivnost uslovljena Zakonom o upravljanju otpadom a preduslov je donošenje podzakonskog akta koji će uskladiti regulative Monstata i našeg Ministarstva	Broj organizovanih obuka na godišnjem nivou Broj službenika na državnom i lokalnom nivou, predstavnika komunalnih preduzeća koji su prošli obuku (po institucijama)	IPA 2016 projekat „Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja otpadom u Crnoj Gori“ EPPA projekat
3.17. Jačanje kapaciteta inspeksijskih službi na lokalnom i državnom nivou	Detaljno analiziranje rada inspeksijskih službi na lokalnom i državnom nivou	MERT	Kontinuirano, od 2022.	Nerealizovano	U cilju unapređenja oblasti upravljanja otpadom Predlogom zakona o	Broj donijetih rješenja od strane inspeksijske službe na godišnjem nivou na osnovu Zakona o	IPA 2016 projekat „Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja otpadom u Crnoj Gori“

					upravljanju otpadom čije je donošenje planirano za II kvartal ove godine	upravljanju otpadom	EPPA projekat
	Izrada prijedloga za unaprijeđivanje sistema inspekcijskog nadzora za sprovođenje Zakona o upravljanju otpadom				predviđeno je formiranje inspekcije na nivou države, čiji će osnovni zadatak biti da vrši kontrolu implementacij e lokalnih planova upravljanja otpadom.	Pripremljen prijedlog unaprijeđenja sistema inspekcijskog nadzora u oblasti upravljanja otpadom	
	Organizovanje obuka za sprovođenje propisa				Postoje opravdani razlozi zašto se ušlo u ovaj postupak. Razlozi za ovakvo zakonsko rješenje su prije svega neefikasnost nadzora	Broj organizovanih obuka na godišnjem nivou Broj inspektora koji su prošli obuku	

					komunalne inspekcije.		
3.20. Preuzimanje obaveza iz Zelene agende za Zapadni Balkan/Evropskog zelenog sporazuma u oblasti upravljanje otpadom	<p>Aktivnosti na izradi Akcionog plana u oblasti cirkularne ekonomije</p> <p>Usklađivanje sa EU zakonodavnom reformom u oblasti upravljanja otpadom</p>	MERT, MER i ostali nadležni organi	<p>2022- 2023.</p> <p>Kontinuirano</p>	Realizovano	<p>Procjena cirkularne ekonomije u tri Opštine, sa fokusom na smanjenje upotrebe plastike za jednokratnu upotrebu (PJU).</p> <p>Projekat EU4Green u sa akcentom na EPR sistem (sistem produžene odgovornosti proizvođača otpada)</p>	<p>Izađen Akcioni plan u oblasti cirkularne ekonomije</p> <p>Usklađeni propisi, politike i strateško okvir sa EU zakonodavnom reformom u oblasti upravljanje otpadom</p>	UNDPi /ili ostali donatori

II) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	Do 31. decembra 2030. u pogledu člana 11 stav 2 Okvirne Direktive 2008/98/EZ o otpadu, Crna Gora namjerava da sprovede Direktivu kako slijedi: a) Pripreme za ponovnu upotrebu i recikliranje otpadnih materijala kao što su: papir, metal, plastika i staklo treba da se povećaju na najmanje 50% cjelokupne mase; b) Pripreme za ponovnu upotrebu, reciklažu i druge načine ponovnog korišćenja materijala i neopasnog građevinskog otpada treba da se povećaju na najmanje 70% mase otpada.						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
3.21. Pripreme za ponovnu upotrebu, reciklažu i druge načine ponovnog korišćenja materijala i neopasnog građevinskog otpada treba da se povećaju na najmanje 70% mase otpada	Realizacija aktivnosti definisanih Državnim planom i Lokalnim planovima u 24 JLS u pogledu izgradnje infrastrukture, jačanja kapaciteta i sl, koje se nalaze u funkciji ponovne upotrebe, reciklaže i drugih načina ponovnog korišćenja materijala i neopasnog građevinskog otpada	MERT, JLS, komunalna preduzeća na lokalnom nivou, privredna društva, i ostale nadležne institucije prepoznate Državnim planom i Lokalnim planovima	Kontinuirano, u periodu 2020-2030.	Nerealizovano	Uslovljeno donošenjem Državnog plana	Broj realizovanih mjera (apsolutne cifre i kao %) iz Državnog plana i Lokalnih planova, a koje se tiču ponovne upotrebe, reciklaže i drugih načina ponovnog korišćenja materijala i neopasnog građevinskog otpada Fazno povećanje % ponovno upotrijebljenog, recikliranog i na druge načine ponovo korišćenog materijala i neopasnog građevinskog otpada na najmanje 70% mase otpada do 2030.	Kapitalni budžet/Eko fond, Budžet JLS, bilateralna pomoć, međunarodne finansijske institucije, donacije, biznis sektor (iznos neophodnih sredstava biće definisan u Državnom planu upravljanja otpadom za period 2022-2027. i Lokalnim planovima upravljanja otpadom Projekat IPA 2016 „Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja otpadom u Crnoj Gori“

	Sprovođenje inspekcijskog nadzora	Nadležne inspekcije na lokalnom nivou	Kontinuirano, u periodu 2020-2030.	Nerealizovano	Uslovljeno donošenjem Državnog plana	Broj donijetih rješenja od strane inspekcijske službe na godišnjem nivou na osnovu Zakona o upravljanju otpadom	Nijesu potrebna finansijska sredstva
3.23. Pripreme za ponovnu upotrebu i recikliranje otpadnih materijala (papir, metal, plastika i staklo)	Realizacija aktivnosti definisanih Državnim planom i Lokalnim planovima u 24 JLS u pogledu izgradnje infrastrukture, jačanja kapaciteta i sl, koje se nalaze u funkciji ponovne upotrebe i recikliranja otpadnih materijala, kao što su: papir, metal, plastika i staklo	MERT, JLS, komunalna preduzeća na lokalnom nivou i ostale nadležne institucije prepoznate Državnim planom i Lokalnim planovima	Kontinuirano, u periodu 2020-2030.	Nerealizovano	Uslovljeno donošenjem Državnog plana	Broj realizovanih mjera (apsolutne cifre i kao %) iz Državnog plana i Lokalnih planova, a koje se tiču pripreme za ponovnu upotrebu i recikliranje otpadnih materijala Fazno povećanje % ponovno upotrijebljenog i recikliranog materijala sa baznih 10% u 2020. na najmanje 50% cjelokupne mase do 2030. Broj donijetih rješenja od strane inspekcijske službe na	Kapitalni budžet/Eko fond i ostali izvori finansiranja (iznos neophodnih sredstava biće definisan u Državnom planu upravljanja otpadom za period 2022-2027.) Projekat IPA 2016 „Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja otpadom u Crnoj Gori“
	Sprovođenje inspekcijskog nadzora na svim nivoima	Nadležne inspekcije na lokalnom i državnom nivou					

						godišnjem nivou na osnovu Zakona o upravljanju otpadom	
IV) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	Do 31.12.2030. u pogledu člana 6 stav 1 Direktive 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu, Crna Gora namjerava da preduzme neophodne mjere da bi ispunila ciljeve kojima je obuhvaćena cijela njena teritorija kako slijedi: 1) Ponovo će se iskoristiti najmanje 50% i najviše 65% mase ambalažnog otpada; 2) U okviru ovog opšteg cilja, recikliraće se najmanje 25% mase i najviše 45% mase svih ambalažnih materijala sadržanih u ambalažnom otpadu, pri čemu je udio mase svakog ambalažnog materijala najmanje 15%.						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
3.27. Uspostavljanje produžene odgovornosti proizvođača u oblasti ambalaže i ambalažnog otpada	Sprovođenje Zakona o upravljanju otpadom i relevantnih podzakonskih akata koji preciziraju korake i aktivnosti na planu uspostavljanja produžene odgovornosti proizvođača u oblasti ambalaže i ambalažnog otpada	MERT	2022-2025.	Nerealizovano	Realizacija aktivnosti uslovljene donošenjem Zakona o upravljanju otpadom	Uspostavljen efikasan i efektivan mehanizam produžene odgovornosti proizvođača u oblasti ambalaže i ambalažnog otpada	Nijesu potrebna finansijska sredstva (u slučaju potrebe obezbijediće ih MEPPU i Eko fond)
VI) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	Do 31.12.2027. u pogledu člana 10 stav 1 Direktive 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima, Crna Gora namjerava da dostigne najmanje godišnje stope prikupljanja kako slijedi: 1) Crna Gora će prvi put obračunati stopu prikupljanja do 2024. godine;						

2) Crna Gora će dostići sljedeće najmanje stope prikupljanja: 25% do 31.12.2023. i 45% do 31.12.2027.

Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	Način realizacije	Nadležna institucija	Rok	Status	Novi rok i obrazloženje/Preporuka	Indikator	Finansije i izvori finansiranja
3.31. Uspostavljanje produžene odgovornosti proizvođača u oblasti baterija i akumulatora i otpadnih baterija i akumulatora	Sprovođenje Zakona o upravljanju otpadom i relevantnih podzakonskih akata koji preciziraju korake i aktivnosti na planu uspostavljanja produžene odgovornosti proizvođača u oblasti baterija i akumulatora i otpadnih baterija i akumulatora	MERT	2022.	Nerealizovano	Aktivnost će se realizovati nakon usvajanja Zakona o upravljanju otpadom Novi rok zavisi od usvajanja Zakona na Skupštini.	Uspostavljen efikasan i efektivan mehanizam produžene odgovornosti proizvođača u oblasti baterija i akumulatora i otpadnih baterija i akumulatora Dostignuta najmanja stopa prikupljanja od 25% do 31.12.2023. Dostignuta najmanja stopa prikupljanja od 45% do 31.12.2027.	Nijesu potrebna finansijska sredstva (u slučaju potrebe obezbijediće ih MERT i Eko fond)
3.32. Smanjivanje godišnje stope prikupljanja baterija i akumulatora i otpadnih baterija i akumulatora, u	Realizacija aktivnosti definisanih Državnim planom i Lokalnim planovima u 24 JLS koje se nalaze u funkciji smanjivanja	MERT, JLS Proizvođači i uvoznici	IV kvartal 2023.	Nerealizovano	Aktivnost će se realizovati nakon usvajanja Zakona o upravljanju otpadom Novi rok zavisi od	Po prvi put obračunata stopa prikupljanja baterija i akumulatora i otpadnih baterija i akumulatora	Neophodna finansijska sredstva podnosiće pravna lica uključena u sistem produžene

skladu sa Direktivom 2006/66/EZ	godišnje stope prikupljanja baterija i akumulatora i otpadnih baterija i akumulatora				usvajanja Zakona na Skupštini.		odgovornosti proizvođača
VII) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU prima k znanju zahtjev Crne Gore za šest prelaznih razdoblja, između ostalog: - Do 31.12.2025. u pogledu člana 3 Direktive 96/59/EZ o odlaganju polihlorovanih bifenila (PHB) i polihlorovanih terfenila (PHT). Popis PHB biće završen tokom 2018, dok će se dekontaminacija opreme raditi od 2019.						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
3.33. Uspostavljanje sistema održivog ekološkog upravljanja PCB-ijem	Izrada inventara opreme koja sadrži PCB > 50 ppm	Operateri/Vlasnici PCB otpada/ AZPŽS/ MERT, IJZ, MZ	Kontinuiran o do 2025.	Realizovano	Kroz projekat „Održivo ekološko upravljanje PCB-ijem u Crnoj Gori” jedno skladište je rekonstruisano na način da zadovoljava uslove za skladištenje opasnih hemikalija;	Uspostavljen inventar opreme koja sadrži PCB	€ 2,956,812.14 GEF projekat „Održivo ekološko upravljanje PCB-ijem u Crnoj Gori” koji se realizuje u saradnji MEPPU i UNDP) Projekat predviđa i ulaganje privrede
	Unaprjeđivanje objekata za skladištenje kako bi oni zadovoljili ekološke standarde			Realizovano		Broj unaprijeđenih objekata za skladištenje PCB-a	
	Izrada posebnih planova za upravljanje PCB od strane vlasnika PCB			Realizovano		Broj izrađenih planova za upravljanje PCB-ijem	

	Institucionalno jačanje i jačanje kapaciteta aktera odgovornih za upravljanje PCB			Realizovano	CEDIS je odradio plan upravljanja otpadom, a KAP je odradio nacrt.	Broj obuka organizovanih na godišnjem nivou; Broj subjekata (kao i njihovih predstavnika) koji su učestvovali na obuci.	(CEDIS-a u iznosu od €10,257,793.62 i UNIPROM KAP-a u iznosu od €6,248,126.94)
	Primjena inspekcijskih mjera radi kontrole sprovođenja upravljanja PCB, praksi u cilju bolje primjene zakonskih odredbi			Realizovano	Kroz projekat je izrađeno 2 planova za upravljanje PCB-ijem (CEDIS I KAP)	Broj donijetih rješenja od strane UIP	Nakon završetka projekta određene količine opreme, koja je u upotrebi, mijenjaće operater, odnosno vlasnik iz sopstvenih sredstava.
3.34. Odlaganje/tretiranje opreme i otpada koji sadrže PCB	Odabir BAT/BEP za odlaganje PCB	Operateri/Vlasnici PCB otpada/ AZŽS/ MERT, IJZ, MZ		Realizovano	475 tona PCB otpada i opreme uklonjeno i trajno zbrinuto; 80 tona PCB transformatora dekontaminirano i vraćeno u upotrebu;	Odabran BAT/BEP za odlaganje PCB	Takodje, za preostale količine PCB otpada, sredstva će se obezbjeđivati iz donacija, međunarodnih finansijskih organizacija
	Konačno odlaganje opreme i otpada kontaminiranog PCB-ijem u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i zahtjevima međunarodnih sporazuma		Odložena PCB oprema i PCB otpad u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i zahtjevima međunarodnih sporazuma				
3.35. Identifikovanje lokacija	Izrada popisa kontaminiranih lokacija	Operateri/Vlasnici PCB otpada/ AZŽS/		Realizovano	jedna lokacija je utvrđena kao kontaminirana i	Izrađen popisa kontaminiranih lokacija	

kontaminiranih PCB-ijem i sanacija na ekološki održiv način	Utvrđivanje prioriteta i mapiranje najvećih ekoloških opterećenja	MERT, IJZ, MZ			ista je sanirana kroz projekat;	1,050 tona PCB kontaminiranog zemljišta uklonjena.	Donijet Akcioni plan za rješavanje lokacija kontaminiranih PCB-jem
	Definisanje Akcionog plana za upravljanje/rješavanje lokacija kontaminiranih PCB-ijem						
	Izrada projekata za brzo sprovođenje Akcionog plana						
3.36. Informisanje javnosti, podizanje svijesti i edukacija	Utvrđivanje plana za podizanje javne svijesti	Operateri/Vlasnici PCB otpada/ AZŽS/ MERT, IJZ, MZ		Djelimično realizovano	Izrađeni priručnici i održane obuke i isti su dostupni na sajtu www.pcbmontenegro.me	Napomena: mjera-Integrirati pitanje PCB u kurikulum odgovarajućih fakulteta – nije prplanirana projektom	Broj promotivnih aktivnosti u vezi sa PCB-ijem
	Nadogradnja postojećih alatki (smjernice, priručnici, uputstva) najnovijim podacima i informacijama						
	Kontinuirano sprovođenje plana za podizanje javne svijesti						
	Obuka stručnjaka za održivo upravljanje opremom i otpadom koji sadrži PCB						
	Integrirati pitanje PCB u kurikulum odgovarajućih fakulteta						
	Broj fakulteta koji imaju predmet koji se bavi temom upravljanja						

						opremom koja sadrži PCB	
3.37. Istraživanje, razvoj i monitoring	Uvođenje monitoringa PCB u nacionalni sistem za praćenje životne sredine	Operateri/Vlasnici PCB otpada/ AZŽS/ MERT, IJZ, MZ	Kontinuirano do 2025	Realizovano	Monitoring PCB u vodi, vazduhu i zemljištu sastavni je dio Programa monitoringa koji realizuje AZPŽS.	Monitoring PCB-ija uveden u nacionalni sistem za praćenje životne sredine	
	Uvođenje pitanja PCB u sistem praćenja javnog zdravlja			Nerealizovano	Ova mjera nije bila planirana projektom, kroz projekat su analizirani uzorci radnika koji su radili sa PCB-om		

2.4. KVALITET VODA

U okviru završnog mjerila 4 u podoblasti Kvalitet voda u izvještajnom periodu planirana je realizacija **6 aktivnosti** koje obuhvataju **6 mjera** i sve su sa rokom dospjelo za realizaciju i stepen **djelimično realizovanih mjera je 83,33%**.

Završno mjerilo 4	Crna Gora ostvaruje značajan napredak u usklađivanju pravne tekovine EU u sektoru voda, <u>uključujući zakonodavstvo o vodi za piće, i Direktivi 2008/56/EZ kojom se uspostavlja okvir za djelovanje Zajednice u području politike o morskoj sredini. Crna Gora imenuje nadležne organe za pitku vodu i izrađuje planove upravljanja riječnim slivovima za svaki vodni sliv koji se nalazi u cijelosti na njenoj teritoriji, uključujući djelove međunarodnih vodnih područja koja se nalaze na njenoj teritoriji.</u>						
I) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU ima u vidu trenutni nivo usklađenosti zakonodavstva i poziva Crnu Goru da intenzivira svoj rad u ovom pogledu, naročito u pogledu usvajanja odredbi koje nijesu obuhvaćene važećim Zakonom o vodama.						
Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	Način realizacije	Nadležna institucija	Rok	Status	Novi rok i obrazloženje/Preporuka	Indikator	Finansije i izvori finansiranja
4.1. Nastaviti sa realizacijom aktivnosti na unaprijeđenju kontrole kvaliteta vode za ljudsku upotrebu	Donošenje Pravilnika o sanitarno-tehničkim, higijenskim i drugim uslovima koje moraju da ispunjavaju sistemi za javno vodosnabdijevanje kojim bi se mogli definisati djelovi iz Direktive EU 2015/1787 o izmijeni priloga II i III Direktive 98/83/EZ i tiču se dijela koji se odnosi na procjenu rizika i planova za sigurnost vode koji se potenciraju izmjenom	MZ IJZCG	I kvartal 2021.	Djelimično realizovano	Kako je došlo do izmjena i dopuna Direktive EU 2020/2184 o vodi za piće, neophodno je uraditi izmjene i dopune postojećeg Zakona o vodi za ljudsku upotrebu. U toku su aktivnosti na	Odličan kvalitet vode za piće na svim vodoizvorštima	Nisu potrebna finansijska sredstva

	predmetne Direktive (npr. definisati ko odobrava Planove za sigurnost vode i sl.)				izradi izmjena Zakona Novi rok: IV kvartal 2024 Nakon izrade Izmjena i dopuna Zakona o vodi za ljudsku upotrebi donijeće se novi pravilnik u skladu sa tim Zakonom Novi rok: II kvartal 2025		
II) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	<p>EU poziva Crnu Goru da se pripremi za usklađivanje sa i sprovođenje Direktive 2008/56/EZ o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u oblasti politike morske životne sredine i da prezentuje relevantne planove.</p> <p>EU ohrabruje Crnu Goru da nastavi svoj rad u okviru Barselonske konvencije – kao i drugim relevantnim pravnim okvirima, naročito Strategije EU za Dunavski region i Strategije EU za Jadranski i Jonski region – kako bi doprinijela sprovođenju ekosistemskog pristupa i postizanju dobrog ekološkog statusa svoje morske životne sredine.</p>						
Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	Način realizacije	Nadležna institucija	Rok	Status	Novi rok i obrazloženje/ Preporuka	Indikator	Finansije i izvori finansiranja

<p>4.19 Obezbijediti implementaciju Direktive o uspostavljanju okvira za planiranje područja mora u Crnoj Gori</p>	<p>Integrisanje Nacrta plana područja mora u pomenuta nacionalna planska dokumenta</p>	<p>MERT</p>	<p>2022.</p>	<p>Djelimično realizovano</p>	<p>Izrada krovne planske dokumentacije je u toku i sav materijal pripremljen za implementaciju ove direktive (rezultati projekta GEF adriatic itd) predata su angazovanim timovima na misljenje. Dodatno, u toku je izrada Nacrta zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata i date su smjernice za unaprijednju integraciju MSP direktive. Novi rok: 2024.</p>	<p>Donijet Prostorni plan Crne Gore do 2040. i Plan generalne regulacije od strane Skupštine Crne Gore</p>	<p>Sredstva su obezbijedena kroz nacionalni budžet u iznosu od 500.000 EUR za Prostorni plan Crne Gore do 2040. i 2 miliona EUR za Plan generalne regulacije</p>
<p>IV) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27</p>	<p>EU konstatuje usvajanje Kodeksa dobre poljoprivredne prakse. Osim toga, EU konstatuje namjeru Crne Gore da <u>nadogradi sistem za upravljanje vodama do 2019, uključujući za praćenje koncentracije nitrata.</u></p> <p>U skladu s Direktivom 91/676/EEZ, EU poziva Crnu Goru da preduzme sve neophodne korake da dalje <u>definiše zone ranjive na nitrata i usvoji akcijske programe s obaveznim mjerama u pogledu označenih ranjivih zona.</u></p>						
<p><i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i></p>	<p><i>Način realizacije</i></p>	<p><i>Nadležna institucija</i></p>	<p><i>Rok</i></p>	<p><i>Status</i></p>	<p><i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i></p>	<p><i>Indikator</i></p>	<p><i>Finansije i izvori finansiranja</i></p>

4.23. Definisati zone ranjive na nitrate shodno Direktivi 91/676/EEZ	Izmjena Odluke o određivanju ranjivih zona na nitrate (ukoliko Analiza pokaže da postoje nove zone)	MPŠV	2023.	Realizovano	Odluka o određivanju ranjivih područja na vodnom području Jadranskog i Dinavskog sliva Sl.list CG“, br. 74/23	Izmijenjena Odluka o određivanju ranjivih zona na nitrate	Nijesu potrebna finansijska sredstva
V) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27	EU prima k znanju zahtjev Crne Gore za prelaznim razdobljem do 31. decembra 2024. godine u pogledu poglavlja IV i Aneksa Direktive 2007/60/ EZ (Direktiva o poplavama), kada je u pitanju <u>izrada planova za upravljanje rizikom od poplava</u> . EU poziva Crnu Goru da dostavi detaljan plan sprovođenja, uključujući vremenski raspored i ključne etape za sprovođenje Direktive o poplavama, kao i <u>plan ulaganja i detaljan plan sprovođenja za jačanje kapaciteta organa nadležnih za vode</u> . EU posebno poziva Crnu Goru da dostavi <u>informacije o metodologijama koje se koriste i nadležnim organima kada su u pitanju članovi 4, 5, 6, 7, 9 i 10 direktive</u> .						
Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	Način realizacije	Nadležna institucija	Rok	Status	Novi rok i obrazloženje/ Preporuka	Indikator	Finansije i izvori finansiranja
4.28. Priprema i objavljivanje Planova upravljanja rizikom od poplava (čl. 7 Direktive)	Sprovođenje aktivnosti u skladu sa definisanim dinamikom na projektu i važećim propisima, između ostalog, Pravilnikom o bližem sadržaju preliminarne procjene rizika od poplava i Plana upravljanja rizicima od poplava i objavljivanje na internet stranicama MPŠV i UZV	MPŠV UzV	2024.	Djelimično realizovano	Predlozi Planova upravljanja rizikom od poplava su urađeni , nakon javne rasprave nastaviće se procedura njihovog donošenja prema planiranom roku.	Planovi upravljanja rizikom od poplava objavljeni na sajtu MPŠV i UzV	Finansijska sredstva biće obezbijedena kroz projekat IPA 2016 „Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja vodama“ u iznosu od 154.750 € (okvirno)

VI) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27	Što se tiče Direktive o vodi za kupanje, Crna Gora je pozvana da dostavi informacije o sljedećem: – Daljem usklađivanju s članovima u kojima se opisuju, utvrđuju i procjenjuju <u>uzroci zagađenja</u> ; – Praćenju i procjeni vode za kupanje, na osnovu kojih treba pripremiti <u>klasifikaciju mjesta za kupanje</u>						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
4.30. Izrada Programa monitoringa voda za kupanje	Donošenje Programa monitoringa voda za kupanje od strane Vlade	MPŠV	III kvartal 2022.	Djelimično realizovano	Program je završen i biće objavljen u Sl. Listu nakon potpisivanja II Kvartal 2024. Napomena: program se donosi op strane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede a ne od strane Vlade.	Izrađen Program monitoringa voda za kupanje Donijet Program monitoringa voda za kupanje	Finansijska sredstva biće obezbijeđena kroz projekat IPA 2016 „Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja vodama u iznosu od 69.300 € (okvirno)
4.31. Procjena i klasifikacija voda za kupanje na osnovu monitoringa voda za kupanje	Sprovođenje aktivnosti u skladu sa Programom monitoringa voda za kupanje	MPŠV JPMD JLS	IV kvartal 2022.	Djelimično realizovano	Nakon završene sezone kupanja odradiće se procjena i klasifikacija voda Programa monitoringa voda za kupanje. Novi rok: IV Kvartal 2024	Urađena procjena i klasifikacija voda	Finansijska sredstva biće obezbijeđena kroz projekat IPA 2016 „Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja vodama“ u iznosu od 16 500 € (okvirno)

2.5. ZAŠTITA PRIRODE

U okviru završnog mjerila u podoblasti Zaštita prirode u izvještajnom periodu planirana je realizacija **25 aktivnosti** koje obuhvataju **49 mjere** (39 mjera sa rokom prispjelo za realizaciju i 10 sa rokom kontinuirano). Od mjera koje su dospjele za realizaciju **stepen djelimično realizovanih obaveza je 53,84%**.

Od kontinuiranih mjera **stepen realizacije je 20%** i **stepen djelimično realizovanih obaveza je 80%**.

Završno mjerilo 5	U oblasti zaštite prirode, Crna Gora podnosi Komisiji spisak predloženih lokacija Natura 2000, koji u dovoljnoj mjeri obuhvata tipove staništa i vrste u skladu sa zahtjevima Direktiva o pticama i staništima. Crna Gora demonstrira kapacitet da upravlja mrežom Natura 2000, između ostalog i kroz davanje ulcinjskoj Solani odgovarajućeg statusa zaštite i djelotvorno sprovođenje neophodnih mjera očuvanja koje dovode do poboljšanja statusa očuvanosti.
-------------------	--

<p>I) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27</p>	<p>EU naglašava značaj efikasnog upravljanja područjima Natura 2000 i obezbjeđivanja adekvatnog sistema zaštite za sve strogo zaštićene vrste, uključujući ptice. EU poziva Crnu Goru da demonstrira svoje kapacitete za upravljanje mrežom Natura 2000 obezbjeđivanjem djelotvornog upravljanja postojećim nacionalnim zaštićenim područjima, davanjem odgovarajućeg statusa zaštite Ulcinjskoj solani i efikasnim sprovođenjem neophodnih mjera očuvanja koje dovode do poboljšanja njenog statusa očuvanosti i označavanjem zaštićenih morskih područja i obezbjeđivanjem njihovog efikasnog upravljanja.</p> <p>Pored toga, EU poziva Crnu Goru da nastavi izgradnju sveobuhvatnog sistema stroge zaštite vrsta i da pokaže svoju djelotvornost u aktivnostima izdavanja dozvola u morskoj životnoj sredini, kao što su seizmička ispitivanja za istraživanja nafte i gasa, kao i na kopnu obezbjeđivanjem održivih lovnih praksi.</p> <p>EU naglašava značaj dalje izgradnje administrativnih kapaciteta u oblasti zaštite prirode, posebno na regionalnom i lokalnom nivou, uključujući javne institucije za upravljanje nacionalnim i parkovima prirode i drugim zaštićenim područjima, kao i u pogledu inspeksijskih službi (inspekcija za zaštitu prirode i veterinarska inspekcija). EU takođe naglašava potrebu za daljim razvojem koordinacionih mehanizama i kontinuiranim poboljšanjem saradnje između brojnih administrativnih organa uključenih u implementaciju i primjenu <i>acquis-ja</i> u ovoj oblasti. U tom smislu, EU poziva Crnu Goru da predloži Akcioni plan za rješavanje ovog pitanja.</p>						
<p><i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i></p>	<p><i>Način realizacije</i></p>	<p><i>Nadležna institucija</i></p>	<p><i>Rok</i></p>	<p><i>Status</i></p>	<p><i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i></p>	<p><i>Indikator</i></p>	<p><i>Finansije i izvori finansiranja</i></p>

<p>5.18 Unaprijediti upravljanje zaštićenim područjima na nacionalnom nivou</p>	<p>Transformacija JPNP</p>	<p>MERT AZŽS UIP JLS Upravljači (JPMD, JPNP i ostali upravljači)</p>	<p>2021.</p>	<p>Nerealizovano</p>	<p>Ministarstvo će sledeće godine, nakon prethodno obezbijeđenih sredstava, pristupiti pripremi analize u obezbjeđivanju neophodnih analiza koje će biti osnov za uspješnu transformaciju JPNPCG. Novi rok: 2025-2026.</p>	<p>Transformisano JPNP</p>	<p>GEF projekat „Promovisanje upravljanja zaštićenim područjima kroz integrisanu zaštitu morskih i priobalnih ekosistema u obalskom području Crne Gore“ Državni buđet GEF Donatori</p>
--	----------------------------	--	--------------	----------------------	---	----------------------------	---

<p>5.25 Donošenje Protokola o postupanju u slučaju pronalaska povrijeđenih divljih vrsta</p>	<p>Izrada Protokola o postupanju u slučaju pronalaska povrijeđenih divljih vrsta</p>	<p>AZŽS UBHVF UIP IBM</p>	<p>2022.</p>	<p>Djelimično realizovano</p>	<p>Protokol postoji ali nije utvrđen jer je krajnja mjera protokola zbrinjavanje divljih vrsta u prihvatilištu. Kako Crna Gora nema prihvatilište, Agencija je krenula u postupak izgradnje istog. Odabrana je parcela prije dvije godine i trenutno je finalna faza za izgradnju istog. Novi rok: IV kvartal 2024.</p>	<p>Donijet Protokol o postupanju u slučaju pronalaska povrijeđenih divljih vrsta</p>	<p>Sredstva će biti planirana kroz: Državni budžet (Procjena potrebnih sredstava €2.000)</p>
<p>5.26 Donošenje Protokola o postupanju pri oduzimanju divljih vrsta koje se drže u zatočeništvu bez zakonskog odobrenja ili se konfiskuju na</p>	<p>Izrada Protokola o postupanju pri oduzimanju divljih vrsta koje se drže u zatočeništvu bez zakonskog odobrenja ili se konfiskuju na graničnim prelazima</p>	<p>UIP UC</p>	<p>do 2022.</p>	<p>Nerealizovano</p>	<p>Nakon usvajanja Izmena i dopuna Zakona o zaštiti prirode pristupiće se</p>	<p>Donijet Protokol o postupanju pri oduzimanju divljih vrsta koje se drže u zatočeništvu</p>	<p>Sredstva će biti planirana kroz Državni budžet (Okvirna procjena potrebnih sredstava je €2.000)</p>

graničnim prelazima prilikom nelegalnog uvoza/izvoza	prilikom nelegalnog uvoza/izvoza				izradi Protokola. Novi rok; 2025	bez zakonskog odobrenja ili se konfiskuju na graničnim prelazima prilikom nelegalnog uvoza/izvoza	
---	-------------------------------------	--	--	--	---	---	--

<p>5.27 Uspostavljanje infrastrukture za zbrinjavanje povrijeđenih ili konfiskovanih divljih životinja-Centra za zbrinjavanje (za koprne i morske vrste)/CITES centra</p>	<p>Izrada projektne dokumentacije za izgradnju infrastrukture za zbrinjavanje povrijeđenih ili konfiskovanih divljih životinja-Centra za zbrinjavanje/CITES centra</p>	<p>Opština Berane Glavni grad ili neka druga opština IBM (za morske vrste) MEPPU AZŽS UC MPŠV UBHVF</p>	<p>2021-2025.</p>	<p>Djelimično realizovano</p>	<p>Tadašnje Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma raspisalo je međunarodni Konkurs za idejno urbanističko-arhitektonsko rešenje za prihvatanje životinja sa CITES liste i ZOO-vrta sa pripadajućom zonom u Beranama. Konkurs je uspešno realizovana. Nakon dobijenog idejnog rešenja potrebno je pristupiti izradi glavnog projekta. U kapitalnom budžet države za</p>	<p>Uspostavljena infrastruktura za zbrinjavanje povrijeđenih ili konfiskovanih divljih životinja-izgrađen funkcionalan Centar za zbrinjavanje životinja/CITES centar Odgovarajuća oprema na granicama u kojoj se konfiskovane vrste divljih biljaka i životinja mogu bezbjedno čuvati i adekvatna transportna vozila operativna</p>	<p>Finansijska sredstva obezbijeđena su opštini Berane za izradu projektne dokumentacije za Cites centar (u iznosu 50.000 eura) i od strane IBM (prostor za morske kornjače) IPA III programski period (predložen projekat-Centar za prijem životinja u Beranama, Konvencija CITES u iznosu od 3,600,000 eura, što uključuje izvođenje radova i nadzor nad izvođenjem radova) Državni budžet</p>
--	--	---	-------------------	-------------------------------	---	--	--

					2024. su osigurjena sredstva za izradu dalje projektno- tehničke dokumentacij e (glavnog projekta i revizije).		
--	--	--	--	--	---	--	--

<p>5.29 Definisati lovne sezone i Liste lovnih vrsta (shodno Direktivi o staništima i Direktivi o pticama) na način da su usaglašene sa potrebama zaštite vrsta i njihovog povoljnog statusa očuvanja</p>	<p>Formiranje Radne grupe za utvrđivanje lovnih sezona i liste lovnih vrsta</p>	<p>MPŠV MERT AZŽS</p>	<p>2021.</p>	<p>Nerealizovan o</p>	<p>Po donošenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o divljači i lovstvu, koje se očekuje u 2024. godini (vidi niže obrazloženje) krenuće se u realizaciju ove aktivnosti. Predlog novog roka 2025. godina</p>	<p>Donijeta Odluka o formiranju Radne grupe za utvrđivanje lovnih sezona i liste lovnih vrsta</p>	<p>Nisu potrebna financijska sredstva</p>
	<p>Izmjene (odnosno donošenje novog) Pravilnika o lovnim sezonama</p>		<p>2022.</p>	<p>Nerealizovan o</p>	<p>Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o divljači i lovstvu koji je prema mišljenju EK usaglašen je sa EU direktivama i daje novi zakonski osnov za donošenje novog ili</p>	<p>Novi Pravilnik o lovnim sezonama objavljen u Službenom listu</p>	

					<p>revidiranje postojećeg pravilnika o lovnim sezonama divljači. Zakon će u II kvartalu ove godine, biti poslat Vladi na razmatranje i usvajanje i po njegovom donošenju od strane Skupštine (realan rok 2024. godina), krenuće se u realizaciju ove aktivnosti.</p> <p>Predlog novog roka 2027. godina, iz razloga što Radnoj grupi treba ostaviti vremena i za eventualna istraživanja na terenu</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--

5.34 Preuzimanje obaveza iz Zelene agende za Zapadni Balkan/Evropskog zelenog sporazuma u oblasti Zaštita prirode	<p>Usklađivanje sa novom EU Strategijom biodiverziteta do 2030, sa posebnim fokusom na adresiranje glavnih pokretača gubitka biodiverziteta</p> <p>Usklađivanje sa EU Akcionim planom nultog zagađenja vode, vazduha i zemljišta</p>	MERT i ostali nadležni organi	2021-2022	Djelimično realizovano	<p>Izrada Nacionalne strategije biodiverziteta a će se finansirati uz pomoć UNEP podrške. Trenutno je angažovan projekt koordinator dok će se u narodnom periodu formirati ekspertski tim.</p> <p>Novi rok: 2025.</p>	<p>Izrađena i donijeta nova Nacionalna strategija biodiverziteta usklađena sa novom EU Strategijom biodiverziteta do 2030.</p> <p>Usklađeni propisi, politike i strateška dokumenta sa budućim EU Akcionim planom nultog zagađenja vode, vazduha i zemljišta</p>	UNDP, GEF, ostali donatori

III) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27	<p>EU poziva Crnu Goru da demonstrira svoje kapacitete za upravljanje mrežom Natura 2000 obezbjeđivanjem djelotvornog upravljanja postojećim nacionalnim zaštićenim područjima, davanjem odgovarajućeg statusa zaštite Ulcinjskoj Solani i efikasnim sprovođenjem neophodnih mjera očuvanja koje dovode do poboljšanja njenog statusa očuvanosti i označavanjem zaštićenih morskih područja i obezbjeđivanjem njihovog efikasnog upravljanja.</p>						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>

5.35 Formiranje upravljačke strukture za Ulcinjsku solanu kroz odabir optimalnog modela upravljanja	Odabir modela upravljanja na Ulcinjskoj Solani	opština Ulcinj MERT	2021.	Djelimično realizovano	Ministarstvo i Opština Ulcinj su usaglasili da model upravljanja bude društvo sa ograničenom odgovornošću, pri čemu će ove institucije biti suosnivači. Trenutno se vode pregovori o predlogu Ugovora o osnovanju D.O.O. Park prirode Ulcinjska solana, a na osnovu dobijenog mišljenja Ministarstva finansija. Spoljnom ekspertu je produžen ugovor do novembra 2025.god. Ostale stavke navedene u	Donesena Odluka o modelu upravljanja Ulcinjske solane	Budžet JPNP do isteka Ugovora o upravljanju (oko €230.000)
	Izrada Odluke o formiranju upravljačke strukture					Angažovan njemački ekspert	Godišnji budžet opštine Ulcinj, tj. upravljača u skladu sa Godišnjim programima i planovima upravljanja (za 2021. u iznosu od €300.000)
	Izrada Pravilnika o unutrašnjem redu i Službi zaštite (uključujući Odluku o zabrani ispaše stoke i realizaciji redovnih kontrola)					Donesena Odluka o imenovanju upravljača Donesen Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji upravljača Formirana upravljačka struktura za Ulcinjsku solanu	Naknada za korišćenjem zaštićenog prirodnog dobra
	Osnivanje Stručnog savjeta Parka prirode "Ulcinjska solana"					Donijet Pravilnik o unutrašnjem redu i Službi zaštite	Donacije Budžet Crne Gore Drugi izvori prihoda u skladu sa Zakonom Kapitalni budžet (za infrastrukturne radove iznos od 1 000 000 €) Vlada SR Njemačke će obezbijediti finansiranje angažmana njemačkog eksperta

					načinu realizacije aktivnosti će biti realizovane nakon uspostavljanja upravljačke strukture. Novi rok: 2024-2025.		
	Izrada odluke o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara Parka prirode Ulcinjska Solana		2021.	Nerealizovano	Ova aktivnost će biti realizovana nakon uspostavljanja upravljačke strukture. Novi rok: 2025.	Donesena Odluka o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara Parka prirode Ulcinjska Solana	
5.38 Donošenje petogodišnjeg Plana upravljanja za Ulcinjsku Solanu	Izrada petogodišnjeg Plana upravljanja za Ulcinjsku solanu kojim će se, između ostalog, precizirati upravljanje vodnim režimom i održavanjem nasipa i druge infrastrukture, shodno zonama	Opština Ulcinj	I kvartal 2021.	Djelimično realizovano	U sklopu projekta „Nature Returns“ započet je participativni proces izrade Plana upravljanja	Usvojen Plan upravljanja za Ulcinjsku solanu od strane Skupštine opštine Ulcinj	Budžet JPNP do isteka Ugovora o upravljanju (oko €230.000) Godišnji budžet opštine Ulcinj, tj. upravljača u skladu sa Godišnjim programima i planovima

	zaštite i odabranom modelu upravljanja na Ulcinjskoj solani				Novi rok: 2024.		upravljanja (za 2021. u iznosu od €300.000)
5.39 Donošenje godišnjih Programa upravljanja za sprovođenje Plana upravljanja za Ulcinjsku solanu	Izrada godišnjih Programa upravljanja od strane upravljača	Upravljač	Kontinuirano na godišnjem nivou od 2021. (IV kvartal)	Djelimično realizovano	Do formiranja upravljača, godišnji plan aktivnosti i godišnji izvještaj priprema radna grupa formirana od strane Minsitarstva 2022.god.	Donijeti godišnji Programi upravljanja	Naknada za korišćenjem zaštićenog prirodnog dobra Donacije Budžet Crne Gore Drugi izvori prihoda u skladu sa Zakonom Kapitalni budžet ³
5.41 Sanacija objekata, uključujući sanaciju kanala za upumpavanje vode, pregled rada i optimizacije rada pumpi, sanaciju objekata za upravu	Izvođenje radova na sanaciji objekata, uključujući sanaciju kanala za upumpavanje vode, pregled rada i optimizacije rada pumpi, sanaciju objekata za upravu	Opština Ulcinj JPNP MERT	2022-2023.	Djelimično realizovano	U 2022.godini NVO CZIP je nabavio pumpu koja će biti instalirana na Pumpnoj stanici (PS) 31 nakon uspostavljanja upravljačke strukture. U 2023.godini je sanirana elektro-instalacija na PS Đerane	Izvedeni radovi na sanaciji objekata, uključujući sanaciju kanala za upumpavanje vode, pregled rada i optimizacije rada pumpi, sanaciju objekata za upravu	Kapitalni budžet (obezbijedena finansijska sredstva u iznosu od 1 milion €)

³ Za infrastrukturne radove iznos od € 1.000.000 Vlada SR Njemačke će obezbijediti finansiranje angažmana njemačkog eksperta

					Novi rok: 2026-2027.		
5.42 Donošenje Biznis i Finansijskog plana	Izrada Biznis i Finansijskog plana	opština Ulcinj uz podršku MERT	2021.	Djelimično realizovano	Aktivnost koja se odnosi na pripremu Biznis plana je ušla u Plan aktivnosti za 2024. GEF 7 projekta koji provodi Ministarstvo Novi rok: 2024-2025.	Izrađen Biznis i Finansijski plan	Budžet opštine Ulcinj, tj. upravljača

<p>5.43 Upravljanje turističkim posjetama</p>	<p>Izrada plana posjete (kapacitet nosivosti) i kretanja posjetilaca (odnosno plana i procedura upravljanja posjetama)*⁴</p>	<p>opština Ulcinj- Upravljač</p>	<p>2021.</p>	<p>Djelimično realizovano</p>	<p>Opština Ulcinj je u Plan privremenih objekata za 2023. na zahtjev radne grupe uvrstila planirane objekte za posjetice (četiri osmatračnice i suvenirnica). Novi rok: 2024-2025.</p>	<p>Izrađen Plan upravljanja posjetiocima</p>	<p>Budžet opštine Ulcinj, tj. upravljača</p>
<p>5.44 Obilježavanje granica Parka prirode "Ulcinjnska solana"</p>	<p>Fizičko označavanje granica zaštićenog područja</p>	<p>JPNP (do isteka Ugovora o zakupu) Opština Ulcinj- Upravljač</p>	<p>2021.</p>	<p>Nerealizovano</p>	<p>Nakon uspostavljanja upravljačke strukture, moći će se pristupiti realizaciji ove aktivnosti. Novi rok: 2025.</p>	<p>Granice zaštićenog područja- Ulcinjska solana fizički obilježene na ukupnoj granici od 18.68 km.</p>	<p>Budžet opštine Ulcinj, tj. upravljača</p>
<p>5.45 Obezbjeđivanje fizičke zaštite i intenzivnih kontrola područja Ulcinjske Solane *</p>	<p>Formiranje Službe zaštite (nakon isteka Ugovora o zakupu JPNP) uz zapošljavanje</p>	<p>JPNP (do isteka Ugovora o zakupu)</p>	<p>Kontinuirano, na godišnjem nivou</p>	<p>Realizovano</p>	<p>Ova obaveza se realizuje u kontinuitetu</p>	<p>Formirana Služba zaštite–broj rendžera na području Ulcinjske solane</p>	<p>Budžet JPNP Budžet opštine Ulcinj, tj. upravljača</p>

⁴ * označava urgentne mjere.

	rendžera - povezano sa mjerom 5.35	Opština Ulcinj- Upravljač					
	Sprovođenje redovnih kontrola područja Ulcinjske Solane						Broj prijava Službe zaštite, broj kontrola i broj donijetih rješenja inspekcije
5.46 Sanacija i održavanje bentova i nasipa (prioritetno u dužini od 15 km, a u narednom periodu i ostatak) *	Nabavka bagera i formiranje minimum jedne ekipe (1-2 bagerista, 5 radnika, 2 nadzor) za sanaciju i održavanje nasipa (bentova) svakodnevno	JPNP (do isteka Ugovora o zakupu) Opština Ulcinj- Upravljač	Kontinuirano, na godišnjem nivou	Djelimično realizovano	U 2023.godini NVO CZIP je nabavio bager i sanirao 6,6 km benta.	Popis nabavljene opreme Formirana minimum jedna ekipa (1-2 bagerista, 5 radnika, 2 nadzor) za sanaciju i održavanje nasipa (bentova) Svakodnevno izvođenje radova (vođenje evidencije)	Kapitalni budžet (obezbijedena finansijska sredstva u iznosu od €1 milion) Budžet JPNP Budžet opštine Ulcinj, tj. upravljača
	Nabavka ostale mehanizacije i transportne opreme uključujući opremu za rad					Ukupna dužina saniranih nasipa i bentova na Ulcinjskoj solani	
	Izvođenje radova na sanaciji ⁵						
5.51 Sanacija dovodnog kanala i odstranjivanje kanalizacionih ispusta	Izrada projektne dokumentacije za renoviranje dovodnog kanala i odstranjivanje kanalizacionih	JPNP (do isteka Ugovora o zakupu)	2022.	Nerealizovano	Ministarstvo je u toku obezbjeđivanja finansiranja izrade	Renoviran dovodni kanal i odstranjeni kanalizacioni ispusti	Kapitalni budžet (obezbijedena finansijska sredstva

⁵ Ukupna dužina nasipa, za koje je potrebna sanacija (Vidjeti mapu u Prilogu 2): ZELENA sjever: 15 km (prioritetno), a nakon toga: PLAVA: 8 km, ŽUTA: 15 km.

	ispusta shodno dokumentaciji iz aktivnosti 5.41.	Opština Ulcinj- Upravljač			projektne dokumentacije Novi rok: 2026-2027.	Izveštaj o renoviranju kanala, sanaciji i odstranjivanju kanalizacionih ispusta dio je Kvartalnog izvještaja koji se šalje Evropskoj komisiji	u iznosu od €1 milion) Budžet JPNP Budžet opštine Ulcinj, tj. upravljača
	Izvođenje radova na renoviranju dovodnog kanala i odstranjivanju kanalizacionih ispusta						
5.52 Unaprijeđenje turističke ponude i infrastrukture na prostoru Ulcinjske solane	Rekonstrukcija Centra za posjetioce*	Upravljač	2021-2023.	Djelimično realizovano	CZIP je tokom 2022.godine adaptirao prostor Muzeja ptica i soli koji je ujedno i centar za posjetioce. Tokom 2023.godine objekat je opremljen edukativnim sadržajem (izložba, reljef, eskponati, itd.) Dodatno, CZIP je postavio 10 informativnih tabli na	Renoviran centar za posjetioce	Budžet opštine Ulcinj, tj. upravljača GEF 7 Međunarodne donacije
	Postavljanje signalizacija-info tabli i tabli upozorenja i ograda, putokaza*					Postavljena signalizacija-Info tablet, table upozorenja, ograde i putokazi	
	Uređenje pješačkih i biciklističkih staza					Uređene pješačke i biciklističke staze (u km ²)	
	Sprovođenje aktivnosti na promociji Parka prirode Ulcinjska solane (promocija na društvenim mrežama, promotivni spotovi, učešće na turističkim sajmovima, itd.)					Broj aktivnosti na promociji Parka prirode Ulcinjska solane-Izveštaj o aktivnostima (promocija na društvenim mrežama, promotivni spotovi, učešće na turističkim sajmovima, itd.)	

					području solane.		
IV) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27	EU uzima u obzir djelovanje Crne Gore na daljem usklađivanju svog zakonodavstva u ovom sektoru, posebno sa usvajanjem Zakona o zaštiti prirode i Nacionalne strategije biodiverziteta sa Akcionim planom za period 2016–2020. EU poziva Crnu Goru da intenzivira svoj rad u ovom pogledu, posebno <u>da izvrši usklađivanje sa Uredbom (EU) 511/2014 o mjerama usklađenosti za korisnike Nagoja protokola</u> o pristupu genetskim resursima i pravednoj i ravnopravnoj razmjeni koristi koje proizilaze iz njihove upotrebe u Uniji.						
Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	Način realizacije	Nadležna institucija	Rok	Status	Novi rok i obrazloženje/ Preporuka	Indikator	Finansije i izvori finansiranja
5.54 Dalja transpozicija Direktive o staništima 92/43/EEZ i Direktive o zaštiti divljih ptica 2009/147/EZ	Izrada i donošenje sljedećih podzakonskih akata: - Lista tipova staništa i vrsta uključujući vrste ptica, prioritetne tipove staništa i vrste za koje lokacije ekološke mreže treba da budu utvrđene; - Lista divljih vrsta ptica koje se mogu	MERT	2021–2023.	Djelimično realizovano	2024. Pokrenuta je procedura za izradu 1) Listu tipova staništa i vrsta uključujući vrste ptica, prioritetne tipove staništa i vrste za koje lokacije ekološke mreže treba da budu utvrđene. Novi rok: 2024.	Objavljena u Službenom listu sljedeća podzakonska akta: - Lista tipova staništa i vrsta uključujući vrste ptica, prioritetne tipove staništa i vrste za koje lokacije ekološke mreže treba da budu utvrđene; - Lista divljih vrsta ptica koje se mogu nuditi na prodaju	Nisu potrebna finansijska sredstva

	<p>nuditi na prodaju žive ili MEPPUve, transportovati i držati radi prodaje i nuditi na prodaju i njihove bilo koje prepoznatljive djelove ili derivate prodavati ako su ubijene, uhvaćene ili pribavljene u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode i Zakonom o divljači i lovstvu;</p> <p>- Akt o ekološkoj mreži sa granicama svake lokacije, informacijama o</p>			<p>Djelimično realizovano</p>	<p>2) Listu divljih vrsta ptica koje se mogu nuditi na prodaju žive ili MEPPUve, transportovati i držati radi prodaje i nuditi na prodaju i njihove bilo koje prepoznatljive djelove ili derivate prodavati ako su ubijene, uhvaćene ili pribavljene u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode i Zakonom o divljači i lovstvu;</p> <p>Novi rok: 2024.</p>	<p>žive ili MEPPUve, transportovati i držati radi prodaje i nuditi na prodaju i njihove bilo koje prepoznatljive djelove ili derivate prodavati ako su ubijene, uhvaćene ili pribavljene u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode i Zakonom o divljači i lovstvu;</p> <p>- Akt o ekološkoj mreži sa granicama svake lokacije, informacijama o ciljanim vrstama i staništima, menadžerskoj jedinici svake lokacije, kao i mjerama zaštite i</p>	
--	--	--	--	-------------------------------	---	---	--

	<p>ciljanim vrstama i staništima, menadžerskoj jedinici svake lokacije, kao i mjerama zaštite i konzervacije ekološke mreže;</p> <p>- Pravilnik o načinu i uslovima sakupljanja, korišćenja i načinu transporta, monitoringu stanja populacija i listi vrsta divljih životinja, biljaka i gljiva, koji se koriste za komercijalne svrhe sa kvotama.</p>			<p>Nerealizovano</p> <p>Nerealizovano</p>	<p>2027 godine će se završiti Akt kad se finalizuje IPA projekat koji nje trebao da počne u februaru 2024.</p> <p>Novi rok: 2027.</p> <p>Nakon usvajanja Zakona o zaštiti prirode pristupiće se izradi Pravilnika o načinu i uslovima sakupljanja, korišćenja i načinu transporta, monitoringu stanja populacija .</p> <p>Novi rok: 2025.</p>	<p>konzervacije ekološke mreže;</p> <p>- Pravilnik o načinu i uslovima sakupljanja, korišćenja i načinu transporta, monitoringu stanja populacija i listi vrsta divljih životinja, biljaka i gljiva, koji se koriste za komercijalne svrhe sa kvotama.</p>	
--	---	--	--	---	---	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

<p>5.55 Odgovarajuće zakonske norme za dalju transpoziciju Regulative (EU) 1143/2014 (Invazivne vrste)</p>	<p>Izrada i donošenje sljedećih podzakonskih akata:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lista dozvoljenih stranih vrsta i način ažuriranja liste i način izrade procjene rizika; - Lista invazivnih stranih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Crnoj Gori i/ili Evropskoj uniji i način ažuriranja liste; 	<p>MERT</p>	<p>2021.</p>	<p>Djelimično realizovano</p>	<p>Predlog pravilnika sa listom dozvoljenih stranih vrsta i pravilnik sa listom invazivnih stranih vrsta su upućeni nadležnim institucijama na davanje mišljenja, tako da će se pravilnici u skorijem vremenu objaviti u kratkom roku.</p> <p>Novi rok: 2024.</p>	<p>Objavljena u Službenom listu sljedeća podzakonska akta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lista dozvoljenih stranih vrsta i način ažuriranja liste i način izrade procjene rizika; - Lista invazivnih stranih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Crnoj Gori i/ili Evropskoj uniji i način ažuriranja liste; - Bliži uslovi, i obrazac dozvole za korišćenje invazivne strane vrste koja izaziva 	<p>Nisu potrebna finansijska sredstva</p>
---	--	-------------	--------------	-------------------------------	---	--	---

	<p>- Bliži uslovi, i obrazac dozvole za korišćenje invazivne strane vrste koja izaziva zabrinutost u Crnoj Gori i/ili Evropskoj uniji;</p>			Realizovano	<p>2020.godine je donijet Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjava pravno lice koje podnosi zahtjev za izdavanje dozvole, obrascu zahtjeva za izdavanje dozvole i obrascu dozvole za korišćenje invazivne strane vrste koja izaziva zabrinutost u Crnoj Gori i/ili Evropskoj uniji („Službeni list CG“ 114/20) i</p>	<p>zabrinutost u Crnoj Gori i/ili Evropskoj uniji;</p> <p>- Bliži uslove za pravno lice koje sprovodi hitne mjere i mjere - iskorjenjavanja.</p>	
	<p>- Bliži uslove za pravno lice koje sprovodi hitne mjere i mjere iskorjenjavanja.</p>			Realizovano	<p>2020.god donijet je Pravilnik o detaljnim uslovima za pravno lice koje sprovodi hitne mjere i mjere iskorenjivanja invazivnih stranih vrsta („Službeni list CG“ 114/20)</p>		
<p>5.56 Definisanje nadležnih tijela za izdavanje dozvola i nadležnih inspeksijskih organa i</p>	<p>Izrada Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštite prirode</p>	<p>MERT</p>	<p>2021.</p>	<p>Djelimično realizovano</p>	<p>Uz pomoć stručne pomoći eksperata, u toku je finalna priprema Nacrta zakona.</p>	<p>Usvojen Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode vezano za</p>	<p>Nisu potrebna finansijska sredstva</p>

njihovih obaveza u kontekstu primjene Uredbe (EU) 511/2014 o mjerama usklađenosti za korisnike Nagoja protokola o pristupu genetskim resursima i pravednoj i ravnopravnoj razmjeni koristi koje proizilaze iz njihove upotrebe u uniji	Usvajanje Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštite prirode	Vlada	2022.	Djelimično realizovano	Novi rok: 2024. Nakon finalizacije Nacrta zakona isti će biti prosljeđen EK i nadležnim institucijama na usklađivanje i davanje mišljenja, nakon čega će biti dostavljen Vladi na usvajanje. Novi rok:2024.	definisanje nadležnih tijela za izdavanje dozvola i nadležnih inspeksijskih organa i njihovih obaveza u kontekstu primjene Uredbe (EU) 511/2014 o mjerama usklađenosti za korisnike Nagoja protokola o pristupu genetskim resursima i pravednoj i ravnopravnoj razmjeni koristi koje proizilaze iz njihove upotrebe u uniji	
---	---	-------	-------	------------------------	---	---	--

V) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU podsjeća na potrebu da se odrede nadležni organi u skladu sa regulativama EU o drvnjoj građi i sprovođenju Zakona o šumama, upravljanju i trgovini (FLEGT).						
Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	Način realizacije	Nadležna institucija	Rok	Status	Novi rok i obrazloženje/ Preporuka	Indikator	Finansije i izvori finansiranja
5.58 Reorganizacija sektora šumarstva kojom će se prepoznati nadležni organi	Izraditi Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama Usvojiti Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama	MPŠV	2021.	Nerealizovano	Izraditi Predlog zakona o prometu drveta i proizvoda od drveta, kojim će se transponovati odredbe EUDR (obzirom da je	Usvojen Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama kojim će se	Državni budžet

					EUDR važeći propis samo do kraja 2024. godine) i odredbe FLEGT regulative Novi rok: 2025.	prepoznati nadležni organi u reorganizovanom sektoru šumarstva	
5.60 Preuzimanje obaveza iz Zelene agende za Zapadni Balkan/Evropskog zelenog sporazuma u oblasti Zaštita prirode	Usklađivanje sa novom strategijom EU u oblasti šumarstva	MPŠV i ostali nadležni organi	2021-2022.	Djelimično realizovano	Izrađena nova Strategija razvoja šumarstva koja sadrži obaveze koje se odnose na šumarstvo, međutim nije još donesena na Vladi zbog toga što se pretpostavke za realizaciju stižu tek donošenjem novog Zakona o šumama.	Usklađeni propisi, politike i strateška dokumenta sa novom strategijom EU u oblasti šumarstva	UNDP, GEF, ostali donatori
II) Pregovaračka pozicija Crne Gore i NEAS	Regulativa (EU) Br. 995/2010, Regulativa (EU) Br. 363/2012 i Regulativa (EU) Br. 607/2012 («Drvo»)						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
5.64 Definisati instituciju koja je nadležna za	Izraditi i usvojiti Prijedlog Zakona o izmjenama i	Vlada	2021.	Djelimično realizovano	Čeka se mišljenje Evropske	Usvojen Prijedlog Zakona o	Državni budžet

monitoring i izdavanje sertifikata	dopunama Zakona o šumama				komisije na Predlog zakona o šumama. Napomena: prvobitno su planirane izmjene i dopune Zakona o šumama, ali imajući u vidu da je zakon bio podložan velikom broju promjena pristupilo se izradi novog Zakona o šumama. Novi rok: 2024.	izmjenama i dopunama Zakona o šumama kojim se definitivno nadležna institucija za monitoring i izdavanje sertifikata	
	Donijeti Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama	Skupština	2022.	Nerealizovano	Novi rok: 2024.	Donijet Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama	
	Reorganizacija sektora šumarstva kojom će se prepoznati nadležne institucije	MPŠV				Definisana nadležna institucija za monitoring i izdavanje sertifikata	
5.65 Uspostaviti informacijski sistem o	Izrada softverskog rješenja	MPŠV	2021.	Nerealizovano	Obzirom da EP treba da donese Uredbu EU o	Operativna baza podataka sa	Finansijska sredstva biće obezbijedena iz

šumama i sistem monitoringa sa logovanjem (bar kodovi)	Uspostavljanje sistema monitoringa				okviru za monitoring šuma, informacijski sistem i sistem monitoringa trebaju se implementirati na način što će transponovati odredbe EU Uredbe Novi rok: 2026.	svim potrebnim podacima o šumama, koja će omogućiti sprovođenje monitoringa	Projekta IPA 2018 „Uspostavljanje šumskog informacijskog sistema u Crnoj Gori“ u iznosu od €400.000
VIII) Pregovaračka pozicija i NEAS		Uredba (EU) 1143/2014 Evropskog parlamenta i Vijeća od 22.10.2014. o sprječavanju i upravljanju unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta					
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
5.70 Praćenje stanja invazivnih stranih vrsta	Donošenje godišnjeg Plana monitoringa stanja invazivnih vrsta	MERT AZŽS Komisija Upravljači zaštićenih područja	Kontinuirano od 2024.	Djelimično realizovano	Započete pripreme za izradu godišnjeg plana monitoringa invazivnih stranih vrsta, koji donosi Vlada Crne Gore do 31. decembra tekuće godine za narednu godinu, s obzirom da navedeni akt može biti	Usvojen godišnji Program monitoringa stanja invazivnih vrsta	IPA 2016 projekat „Jačanje kapaciteta, transpozicija Acquis-a i planiranje u životnoj sredini“
Obuke za sprovođenje monitoringa	Broj obuka za sprovođenje monitoringa Broj obučanih polaznika/ca					Predložen je projekat Tehničke podrške koji, između ostalog, podrazumijeva i aktivnosti na implementaciji	
Realizacija godišnjeg Plana monitoringa	Izveštaj o realizaciji						

	stanja invazivnih vrsta				izrađen tek nakon donošenja Pravilnika iz tačke 5.51 Novi rok. 2024.	monitoringa stanja invazivnih vrsta (dvogodišnje u IV kvartalu)	Regulative (EU) 1143/2014 (Invazivne vrste) Državni budžet LIFE
--	-------------------------	--	--	--	---	---	---

2.6. INDUSTRIJSKO ZAGAĐENJE

U okviru podoblasti Industrijsko zagađenje u izvještajnom periodu planirane su **8 aktivnosti**, koje sadrže **32 mjere (10 mjera sa rokom dospjelo za realizaciju i 22 mjere sa rokom kontinuirano)**. Od mjere sa rokom dospjelo za realizaciju **90% je djelimično realizovano**.

Od mjera sa rokom kontinuirano **stepen realizacije je 36,36%**, dok je **stepen djelimično realizovanih mjera 63,63%**.

II) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU konstatuje da Crna Gora namjerava da uspostavi registar zagađivača zajedno s bazom podataka o emisijama zagađujućih materija, nakon ratifikacije Protokola o Registru ispuštanja i prenosa zagađujućih materija						
Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	Način realizacije	Nadležna institucija	Rok	Status	Novi rok i obrazloženje/Preporuka	Indikator	Finansije i izvori finansiranja
<p>6.2 Uspostavljanje i precizno definisanje Registra zagađivača (PRTR) sa bazom podataka o emisijama zagađivača, kako bi se na efikasan način obezbijedio pristup javnosti informacijama o životnoj sredini</p>	<p>Razviti adekvatne IT alate (software i hardware), koji treba da omoguće:</p> <ul style="list-style-type: none"> – adekvatno čuvanje i statističku obradu dostupnih podataka, – <i>online</i> podnošenje prijave za upis u registar – podršku za uspostavljanje sigurne veze sa EU bazama podataka <p>Identifikacija svih potencijalnih industrijskih zagađivača</p> <p>Sprovođenje obuke o upotrebi kreiranog softvera i primjenu metodologije za pripremu katastra zagađivača</p>	AZŽS	2021-2022.	Djelimično realizovano	Crna Gora će krajem 2024. godine biti učesnik projekta „Unapređenje registara ispuštanja i prenosa zagađujućih materija u zemljama Zapadnog Balkana i Republici	<p>Uspostavljen registar zagađivača (PRTR) sa bazom podataka</p> <p>Identifikovani zagađivači</p> <p>Broj sprovedenih obuka operatera i nadležnih institucija</p> <p>Broj obučeni polaznika/ca</p>	<p>IPA III-Predložen je projekat Tehničke podrške koji, između ostalog, podrazumijeva i aktivnosti na uspostavljanju Registra zagađivača (PRTR) u iznosu od €234.500</p> <p>U slučaju potrebe za obezbjeđivanjem dodatnih</p>

	Izrada uputstva za korišćenje softverskog alata			<p><i>Moldaviji</i>⁶, koji se sprovodi uz saradnju EPA, sa ciljem unaprijeđenja dostupnosti podataka o eventualnim zagađenjima životne sredine, kako donosiocima odluka za izradu politika, planova i programa tako i javnosti. U prethodnom periodu, u okviru projekta urađena je Nacionalna procjena pravnih, institucionalnih i tehničkih potreba, kao i potreba izgradnje</p>	<p>Izrađena i kreirana uputstva za korišćenje softverskog alata</p> <p>Registar dostupan u elektronskom obliku</p>	<p>sredstava, izvor finansiranja biće blagovremeno identifikovan</p>
	Kreiranje uputstva i informativnih listova za industrijske zagađivače					
	Kreiranje obrasca za prijavljivanje u skladu sa Pravilnikom o bližem sadržaju i načinu vođenja katastrofa zagađivača životne sredine ("Službeni list Crne Gore", br. 045/17), tako da se omogući online prijava u katastar					
	Sprovođenje edukacija za operatere industrijskih postrojenja					
	Sprovođenje edukacija za nadležne institucije (MEPPU, AZPŽS, UIP)					
	<p>Nadležnim organima koji u svom radu koriste podatke o zagađivačima, poput MEPPU, UIP i dr. i omogućiti umrežavanje u registar u cilju nesmetanog pristupa podacima</p>					

⁶ Projekt finansijski podržava Savezno ministarstvo za životnu sredinu, zaštitu prirode i nuklearnu sigurnost Njemačke i Njemačka savezna agenciji za životnu sredinu.

					kapaciteta, u cilju uspostavljanja registra zagađivača u Agenciji. U novembru 2022. urađen je i Finalni nacrt Projektnog zadatka za uspostavljanje PRTR registra u Crnoj Gori. Registar je instaliran u AZŽS, i u toku je probni rad softvera.		
--	--	--	--	--	--	--	--

IV) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27	Kada je riječ o novim postrojenjima, EU poziva Crnu Goru da osigura usklađenost sa svim poglavljima Direktive o industrijskim emisijama i preduzme neophodne korake za pripremu blagovremenog sprovođenja iste						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
6.6. Izdavanje integrisane dozvole operaterima koji podliježu ovoj	Operater podnosi zahtjev za izdavanje dozvole uz neophodnu dokumentaciju AZPŽS nakon prijema urednog zahtjeva za izdavanje dozvole,	Operateri AZŽS	Kontinuirano	Realizovano	U izvještajnom periodu imali smo jedan	Broj podnesenih zahtjeva Broj izdatih	Nijesu potrebna finansijska sredstva iz državnog budžeta

obavezi iz Zakona o industrijskim emisijama ⁷	vrši provjeru podataka i informacija sadržanih u zahtjevu, kao i dokumentacije koja je priložena uz zahtjev				zahtjev za izdavanje integrisane dozvole za novo postrojenje Fab Live d.o.o. za rad postrojenja za plastificiran je aluminijski h profila na lokaciji Mahala bb u Golubovcima	dozvola	U cilju investiranja u tehnološke procese i njihovo usklađivanje sa BAT-ovima, operateri postrojenja koja podliježu obavezi posjedovanja integrisane dozvole, obavezni su da ulože značajna finansijska sredstva koja u cjelosti padaju na njihov teret
	AZPŽS vrši obavještanje zainteresovanih organa, organizacija i javnosti						
	AZŠŽS izrađuje Nacrt dozvole						
	AZPŽS formira stručnu Komisija za razmatranje Nacrta dozvole						
	Odlučivanje o podnijetom zahtjevu						
6.8. Sprovođenje redovnog inspekcijskog nadzora kako bi se U kontinuitetu provjeravalo da li	Redovne inspekcijske kontrole	UIP	Kontinuirano	Realizovano za izvještajni period	Inspekcijski nadzor se vrši periodično i u kontinuitetu, a u	Broj inspekcijskih kontrola	Nijesu potrebna finansijska sredstva

⁷ Ovo je aktivnost koja se realizuje u kontinuitetu, svaki mjesec, svaki kvartal odnosno svaku godinu, a u cilju ispunjavanja obaveza kontinuirano do tranzicionog perioda koji smo dobili a to je 2030 godina.

S obzirom da je postupak usklađivanja i ulaganja u veoma stare industrijske instalacije veoma zahtjevan, dugotrajan I skup process, poenta je izvijestiti uvijek o tome koliko se zapravo postiglo u ovom dijelu a u cilju približavanja EU kriterijumima.

U izvještajnom periodu smo imali sprovedene postupke u cilju izdavanja integrisanih dozvola za postrojenja: 3 zahtjeva, od kojih je za postrojenje Uniprom d.o.o., Nikšić, za rad cjelokupnog postrojenja - Fabrika za proizvodnju bileta - prerađevina od aluminijuma I Fab Live d.o.o., Podgorica izdata dozvola, dok je za Poliex d.o.o. Berane zahtjev odbijen i vraćen na ponovni postupak. kada je riječ o Seveso postrojenjima: 2 zahtjeva za davanje saglasnosti na Izvještaj o bezbjednosti i Plan zaštite od udesa, za Energogas d.o.o., Podgorica za koji su izdate saglasnosti i Poliex d.o.o., Berane, koji je u proceduri.

se redovno sprovode mjere i uslovi iz izdate integrisane dozvole					skladu sa Zakonom o inspekcijom nadzoru. Operateri ovih instalacija shodno izdatoj dozvoli rade redovne monitoringe i ulaganja u svoja postrojenja.		
V) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU prima k znanju zahtjev Crne Gore za prelaznim periodom do 1. januara 2030. za potpuno sprovođenje Poglavlja II (integrisano spriječavanje i kontrola zagađivanja životne sredine) i Poglavlja V (isparljiva organska jedinjenja) Direktive 2010/75/EU. U tom pogledu, EU konstatuje namjeru Crne Gore da usvoji Specifičan plan implementacije Direktive o industrijskim emisijama. EU poziva Crnu Goru da obezbijedi takav plan i da uključi informacije o vremenskom rasporedu za izdavanje dozvola za instalacije, kao i planove za njihovo usklađivanje, uključujući procjenu troškova, podatke o izvorima finansiranja i vremenski raspored s ključnim etapama.						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje / Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
6.10 Identifikacija i smanjenje emisija koja potiču od operatera	Aplikacija za Twinning light projekat "Implementacija zakonodavstva u oblasti Poglavlja V Direktive 2010/75 o industrijskim emisijama" ⁸	AZŽS MERT UIP Operateri	Kontinuirano	Djelimična realizacija	Ministarstvo je korisnik UNOPS projekta „Knowledge	Broj identifikovanih postrojenja	Sredstva će se obezbijediti kroz Twwinning light

⁸ U saradnji sa UNDP realizovan je projekat "Identifikacija postrojenja koja podliježu izdavanju integrisane dozvole". U sklopu navedenog projekta nije identifikovan tačan broj operatera koji podliježu zakonskim obavezama u pogledu korišćenja ispaljivih organskih jedinjenja, uglavnom su u pitanju mala i srednja preduzeća koja obavljaju aktivnosti kao što su: hemijsko čišćenje, impregnacija drveta, proizvodnja proizvoda za premazivanje, lakova, mastila i lijepaka, proizvodnja obuće i druge aktivnosti.

<p>postrojenja koja koriste organske rastvarače shodno Poglavlju V Direktive 2010/75 o industrijskim emisijama</p>	<p>Dobijena tehnika pomoć za nadležne organe u cilju identifikacije i formiranja registra kojim će se definisati tačan broj operatera (izrada strukture registra VOC operatera i priprema IT modula)</p>				<p>for Reform Action in the Western Balkans“, gdje je jedna od aktivnosti “Izgradnja i unapređenje kapaciteta na operatera koji u svojim aktivnostima koriste organske rastvarače“ Kroz projekat će biti odrađena i inventarizacija operatera ove vrste.</p>		
<p>6.11 Monitoring implementacije Direktive 2010/75/EU o industrijskim emisijama</p>	<p>Dostavljanje Godišnjeg izvještaja o realizaciji mjera iz integrisane dozvole od strane operatera, u skladu sa Programom mjera</p>	<p>Operateri AZŽS</p>	<p>Kontinuirano, do kraja I kvartala tekuće za prethodnu godinu</p>	<p>Realizovano za izvještajni period</p>	<p>Operateri ovih instalacija shodno izdatoj dozvoli rade monitoring, ulaganja u svoja postrojenja i shodno tome AZŽS</p>	<p>Dostavljeni Godišnji izvještaji o realizaciji mjera iz integrisane dozvole od strane operatera</p>	<p>Nijesu potrebna finansijska sredstva</p>

					dostavljaju informaciju o realizaciji aktivnosti u cilju usklađivanja postrojenja sa uslovima iz integrisane dozvole.		
6.12 Uspostavljanje Registra postrojenja koja koriste organske rastvarače ili proizvode koji sadrže isparljiva organska jedinjenja (VOC postrojenja)	Povezivanje podataka sa PRTR	AZŽS MERT	2021.	Nerealizovano	Kada PRTR Registar bude operativan, i kada se završi identifikacija VOC postrojenja uspostaviće se i registar VOC postrojenja, koji će biti sastavni dio PRTR	Uspostavljen registar VOC postrojenja	IPA III-Predložen je projekat Tehničke podrške koji, između ostalog, podrazumijeva i aktivnosti na uspostavljanju Registra zagađivača (PRTR) u iznosu od €234.500 U slučaju potrebe za obezbjeđivanjem dodatnih sredstava, izvor finansiranja biće blagovremeno identifikovan
VI) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU prima k znanju namjeru Crne Gore da ojača administrativne kapacitete u ovom sektoru, u skladu s Nacionalnom strategijom i pratećim Akcionim planom za prenošenje, primjenu i sprovođenje pravne tekovine EU iz oblasti životne sredine sredine i klimatskih promjena.						

EU naglašava važnost jačanja kapaciteta i organizovanja obuka, naročito kada je riječ o inspekcijskim službama i organima nadležnim za sprovođenje regulativa EU - Sistema za upravljanje zaštitom životne sredine i šema provjere (EMAS) i o Eko-označavanje							
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje / Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
6.13. Jačanje administrativnih kapaciteta u ovom sektoru kroz aktivno učešće u svim obukama/radionicama	Nadogradnja znanja u pogledu izdavanja integrisanih dozvola	MERT AZŽS UIP	Kontinuirano	Djelimično realizovano	U izvještajnom periodu a u cilju jačanja administrativnih kapaciteta odrađeno više promotivnog materijala kao što su Uputstva o korišćenju zaključaka u vezi sa najboljim dostupnim tehnikama kao i vodiči za VOC operatere. Takođe u izvještajnom periodu je održana obuka za operatere koji će biti u	Broj obuka i obučених službenika/ca za izdavanje integrisanih dozvola	TAIEX Obuke su planirane i kroz IPA II projekat Tehničke podrške „Jačanje kapaciteta, transpozicija Acquis-a i planiranje u životnoj sredini“ Dio obuka će se organizovati i kroz EPPA projekat
	Edukacija o korišćenju odgovarajućih IT alata (Katastar zagađivača)					Broj obuka i obučених službenika/ca za izdavanje integrisanih dozvola	
	Nadogradnja znanja u pogledu izdavanja saglasnosti na Plan zaštite od udesa i Izvještaj o bezbjednosti					Broj obuka i obučених službenika/ca za korišćenje odgovarajućih IT alata	
	Obuke u cilju adekvatnog vršenja nadzora Seveso postrojenja					Broj obuka i obučених službenika/ca za izdavanje saglasnosti na Plan zaštite od udesa i Izvještaj o bezbjednosti	
	Aktivno učešće u svim obukama/radionicama koje će se realizovati kroz IPA II projekat Tehničke podrške „Jačanje kapaciteta, transpozicija Acquis-a i planiranje u životnoj sredini“					Broj obuka i obučених službenika/ca za izdavanje saglasnosti na Plan zaštite od udesa i Izvještaj o bezbjednosti	
Obuke u cilju adekvatnog vršenja nadzora postrojenja kojima je izdata integrisana dozvola, kao i postrojenja koja koriste organske rastvarače ili proizvode koji sadrže isparljiva organska jedinjenja od strane nadležnih inspekcija	Broj obuka i obučених inspektora/ki za adekvatno vršenje inspekcijskog nadzora						

					obavezi da izvještavaju shodno PRTR registru, i u tom cilju su izrađene i smjernice za izvještavanje prema pravilniku o registru zagađivača i zagađivanja		
6.14 . Unaprijeđenje sprovođenja regulativa EU Sistem za upravljanje zaštitom životne sredine i šema provjere (EMAS) i Eko-označavanje	Apliciranje za TAIEX u cilju adekvatne implementacije EMAS i Eko znaka	MERT AZŽS UIP	Kontinuirano	Djelimično realizovano	Još nisu rađene obuke.	Broj realizovanih TAIEX aplikacija na osnovu kojih je dobijena pomoć za implementaciju EMAS i Eko znaka	TAIEX IPA III projekat Tehničke podrške Obuke su planirane i kroz IPA II projekat Tehničke podrške „Jačanje kapaciteta, transpozicija Acquis-a i planiranje u životnoj sredini“
	Ostvariti kontakt sa EMAS Helpdesk-om i Forumom nadležnih organa EU				Donijeli PRAVILNIK o dopuni pravilnika o bližim uslovima, kriterijumima i postupku za dobijanje prava na korišćenje ekološkog znaka ("Sl. list CG", br. 091/23) u cilju bolje		
	Obuke u cilju adekvatnog vršenja nadzora, odnosno sprovođenja regulativa EU - Sistema za upravljanje zaštitom životne sredine i šema provjere (EMAS) i o Eko-označavanje						

					pripreme za implementaciju Eco označavanje	Broj obučениh službenika i inspektora	
--	--	--	--	--	--	---------------------------------------	--

2.7. HEMIKALIJE

U okviru završnog mjerila u podoblasti Hemikalije, u izvještajnom periodu planirana je realizacija **15 aktivnosti**, koje sadrže **18 mjera (7 mjera sa rokom dospjelo za realizaciju i 11 mjera sa rokom kontinuirano)**. Od mjere sa rokom dospjelo za realizaciju **57,14 % je djelimično realizovano**.

Od mjera sa rokom kontinuirano **stepen realizacije je 72,72%**.

Završno mjerilo	Crna Gora nastavlja usklađivanje sa acquis-jem u sektorima hemikalija, buke i civilne zaštite, i pokazuje da će u potpunosti biti spremna da osigura sprovođenje i primjenu zahtjeva EU na dan pristupanja.						
I) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU poziva Crnu Goru da nastavi rad na usklađivanju zakonodavstva i priprema za blagovremeno sprovođenje pravne tekovine.						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
7.2 Razviti adekvatne IT alate software i	Kreiranje obrasca za prijavljivanje u skladu sa	AZŽS	2022.	Nerealizovano	IPA projekat Novi rok: 2025	IT alati nabavljeni i instalirani	IPA III-Predložen je projekat Tehničke podrške

<p>hardware, koji bi omogućili:</p> <ul style="list-style-type: none"> - adekvatno čuvanje i statističku obradu dostupnih podataka, - online podnošenje prijave za upis u Registar, - podršku za uspostavljanje sigurne veze sa EU bazama podataka 	<p>Pravilnikom o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija i Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja registra biocidnih proizvoda tako da se omogući online prijava u Registar hemikalija i biocidnih proizvoda;</p> <p>Kreiranje uputstva i informativnih listova za subjekte koji se upisuju u Registar hemikalija;</p> <p>MERT, UIP, UC, Centru za kontrolu trovanja i dr. omogućiti umrežavanje u Registar hemikalija i biocidnih proizvoda, u cilju nesmetanog pristupa podacima</p>					<p>Kreirana uputstva i informativni listova koji su podijeljeni/dostupni subjektima koji se upisuju u Registar hemikalija</p> <p>Registar hemikalija dostupan u elektronskom obliku</p> <p>Registar biocida uspostavljen kao sastavni dio Registra hemikalija</p>	<p>koji, između ostalog, podrazumijeva i aktivnosti za poboljšanje hemikalije u iznosu od €234.000</p> <p>U toku je izrada Predloga projekta – Uspostavljanje Registra hemikalija i biocidnih proizvoda u skladu sa REACH i BPR Regulativama, sa kojim će se aplicirati kod Švedske agencije za međunarodnu saradnju i razvoj SIDA i Švedske agencije za hemikalije KEMI. Vrijednost projekta je €750.000.</p>
<p>7.3 Edukacija o korišćenju odgovarajućih IT</p>	<p>Sprovođenje obuke o upotrebi kreiranog softvera</p>	<p>AZŽS</p>	<p>Kontinuirano</p>	<p>Realizovano za izvještajni period</p>	<p>Predstavnici Agencije učestvovali su na webinaru IUCLID</p>	<p>Broj organizovanih obuka o upotrebi</p>	<p>Sredstva će biti obezbijedena kroz projekat ECHA „Pripreme mjere</p>

<p>alata (IUCLID i R4BP)</p>	<p>Izrada uputstva za korišćenje softverskog alata</p> <p>Sprovođenje edukacija za subjekte koji se upisuju u Registar hemikalija i biocidnih proizvoda</p>				<p>6 (21. novembar 2023.), kao i na online obuci o IT bezbjednosti (25. oktobar 2023.),</p>	<p>kreiranog softvera</p> <p>Broj učesnika obuka o upotrebi kreiranog softvera</p> <p>Izrađeno uputstvo za korišćenje softverskog alata</p> <p>Broj sprovedenih edukacija za subjekte koji se upisuju u Registar hemikalija i biocidnih proizvoda</p> <p>Broj učesnika edukacija za subjekte koji se upisuju u Registar hemikalija i biocidnih proizvoda</p>	<p>za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“</p> <p>IPA III-Predložen je projekat Tehničke podrške koji, između ostalog, podrazumijeva i aktivnosti za podoblast hemikalije u iznosu od €234.000</p> <p>i IPA projekat "Tehnička podrška za monitoring i implementaciju politika za zaštitu životne sredine i klimatskih akcija". U toku je priprema predloga projekta – Uspostavljanje registra hemikalija i biocidnih proizvoda u skladu sa REACH i BPR Regulativama, sa kojim će se aplicirati kod</p>
-------------------------------------	---	--	--	--	---	--	---

							Švedske agencije za međunaodnu saradnju i razvoj SIDA i Švedske agencije za hemikalije KEMI. Vrijednost predloga projekta je €750.000
7.4 Učiniti javno dostupnim određene podatke iz registra	Povezivanje statističkih podataka sa portalom Informacionog sistema životne sredine Kreirati link za javno dostupan Registar na web stranici AZPŽS	AZŽS	2023.	Nerealizovano	Novi rok realizacije će se definsati nakon realizacije tačke 7.2	Kreiran link za javno dostupan Registar na web stranici AZPŽS	Nisu potrebna finansijska sredstva
II) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU poziva Crnu Goru da nastavi rad na usklađivanju zakonodavstva i pripremama za blagovremeno sprovođenje pravne tekovine.						
Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>

7.5 Ispunjavanje preduslova za uspostavljanje Centra za kontrolu trovanja u skladu sa čl. 45 CLP	Izrada Predloga projekta u cilju uspostavljanja Centra za kontrolu trovanja, u skladu sa Uputstvom za kontrolu trovanja koje je u okviru Internacionalnog programa za hemijsku bezbjednost izradila SZO	MZ	IV kvartal 2021.	Djelimično realizovano	Izrađen je Predlog projekta sa kojim treba da se aplicira kod donatora	Centar za kontrolu trovanja uspostavljen i operativan, kao zasebna cjelina u sklopu KCCG (angažovano specijalizovano osoblje, uspostavljena baza podataka, nabavljena potrebna sredstva i adekvatne komunikacione veze sa ostalim zdravstvenim ustanovama)	Pomoć obezbijedena od strane SZOSredstva će biti procijenjena izradom Predloga projekta kojim će se aplicirati kod SZO i drugih donatora, a jedan dio sredstava će se obezbijediti iz državnog budžeta
III) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU poziva Crnu Goru da nastavi sa pripremama za blagovremeno sprovođenje Roterdamske konvencije						
<i>Aktivnosti koje je</i> <i>potrebno preduzeti da</i> <i>bi se realizovala</i> <i>obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna</i> <i>institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Sataus</i>	<i>Novi rok i</i> <i>obrazloženje/</i> <i>Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori</i> <i>finansiranja</i>
7.6 Sprovođenje PIC postupka u skladu sa PIC regulativom i Roterdamskom konvencijom	Izdavanje PIC saglasnosti od strane AZPŽS, po podnesenom zahtjevu	AZŽS	Kontinuirano	Realizovano za izvještajni period	U izvještajnom periodu izdato je 3 izričita pristanka (odgovor zemlje uvoznice na zahtev za eksplicitnu saglasnost)	Broj podnijetih zahtjeva Broj PIC saglasnosti	Nisu potrebna finansijska sredstva

	Apliciranje kod TAIEX kancelarije i Sekretarijata Roterdamske konvencije u cilju jačanja kapaciteta za adekvatnu implementaciju PIC postupka i Roterdamske konvencije	MERT	Kontinuirano	Djelimično realizovano	Kroz projekat „Jačanje sinergije između Bazelske, Roterdamske, Stokholmske i Minamata konvencije“ izrađeno je Uputstvo za provođenje PIC postupka, i prezentovano na radionici u decembru 2023.	Broj održanih obuka, broj obučeni službenika	Sredstva obezbijeđena u saradnji sa TAIEX kancelarijom i Sekretarijatom Roterdamske konvencije
7.13. Izvještavanje u skladu sa Roterdamskom konvencijom	Dostavljanje popunjenih upitnika za hemikalije Sekretarijatu Roterdamske konvencije	AZŽS	Kontinuirano, na godišnjem nivou u IV kvartalu	Realizovano	Poslat uputnik u decembru 2023.	Izvještaj dostavljen Sekretarijatu Konvencije	Nisu potrebna finansijska sredstva
IV) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU poziva Crnu Goru da nastavi sa pripremama za blagovremeno sprovođenje Stokholmske konvencije						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
7.15. Uklanjanje preostalih količina PCB	Ažuriranje inventara Identifikovanje izvora finansiranja za trajno zbrinjavanje preostalih količina PCB	Operateri/vlasnici PCB otpada AZŽS	Kontinuirano od 2021.	Djelimično realizovano	Kroz projekat „Smanjenje zagađenja štetnim hemikalijama i otpadom u žarišnim tačkama Mediterana i mjerenje napretka do uticaja“ planiran	Ažuriran inventar Ukupna količina identifikovanog PCB otpada u kg/tonama)	Za preostale količine PCB otpada, sredstva će se obezbijediti iz donacija, međunarodnih finansijskih organizacija.

	Zbrinjavanje PCB otpada (izvoz ili dekontaminacija)				je izvoz oko 80t preostalog PCB iz KAPA i CEDISA. u decembru 2023 nam je dostavljen dokument Regionalno odlaganje PCB otpada u okviru Medprograma (što je bio obavezan zahtev za projekat) i ToR za odlaganje PCB-a za.	Ukupna količina izvezenog PCB otpada u kg/tonama)	
7.16. Unaprijeđenje monitoringa ispusta POPs-ova u vodu	Kontinuirano povećanje broja parametara POPs supstanci koji se prate kroz Program monitoringa voda	MPŠV	Kontinuirano	Realizovano	PROGRAM MONITORINGA POVRŠINSKIH I PODZEMNIH VODA ZA 2024. GODINU ("Službeni list Crne Gore", br. 008/24)	Povećan broj POPs supstanci u Programu monitoringa voda	MPŠV obezbjeđuje sredstva na godišnjem nivou za realizaciju Programa monitoringa voda
7.17 Unaprijeđenje monitoringa emisija POPs u vazduh i zemljište	Kontinuirano povećanje broja parametara POPs supstanci koji se prate kroz Program monitoringa zemljišta Uspostavljanje inventara emisija POPs-ova u vazduh obuhvaćeno je kroz podoblast <i>Kvalitet vazduha</i>	AZŽS	Kontinuirano	Djelimično realizovano	Program monitoringa vazduha se realizuje u kontinuitetu dok se Program monitoringa zemljišta neće realizovati 2024	Povećan broj POPs supstanci u Programu monitoringa zemljišta (Programom monitoringa zemljišta za 2020. uključen je monitoring polifluorooktan sulfonske kiseline (PFOS) i polibromovanih	Procjena sredstava za Program monitoringa POPs-ova u zemljištu za 2019. iznosi €13.450 AZPŽS obezbjeđuje sredstva na godišnjem nivou za realizaciju

						difeniletara (PBDE))	Programa monitoringa zemljišta Sredstva za Inventar emisija POPs-ova u vazduh prikazana su u okviru podoblasti <i>Kvalitet vazduha</i>
V) Zahtjevi iz Pregovaračke pozicije CG za P27	EU poziva Crnu Goru da nastavi rad na usklađivanju zakonodavstva i pripremama za blagovremeno sprovođenje pravne tekovine – <u>Direktiva 87/217/EEZ o sprječavanju i smanjenju zagađenja životne sredine azbestom</u>						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
7.20. Preduzimanje mjera za sprječavanje emisije azbesta u vazduh, ispuštanja u vodu i uspostavljanje bezbjednog rukovanja i odlaganja građevinskog i izolacionog materijala i drugih proizvoda koji sadrže azbest	<ul style="list-style-type: none"> Poštovanje graničnih vrijednosti emisija zagađujućih materija u vazduh iz stacionarnih izvora; Adekvatno pakovanje i odstranjivanje otpada koji sadrži azbest, 	Operateri/ zagađivači	Kontinuirano	Realizovano za izvještajni period	Operateri primjenjuju mjere za sprječavanje emisije azbesta u vazduh i ispuštanja u vodu, osiguravajući sigurno rukovanje, odlaganje građevinskih, izolacionih materijala i drugih proizvoda koji sadrže azbest.	Broj preduzetih mjera	Sredstva se obezbjeđuju iz budžeta kompanija u kojima je zatečen azbest

	<p>kao i prerada građevinskog otpada, u skladu sa propisima kojima je uređeno upravljanje otpadom;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korišćenje najbolje dostupnih tehnika. 						
7.22. Izrada programa upravljanja azbestom u Crnoj Gori	<p>Izrada Nacionalnog profila azbesta, kao dio Nacionalnog programa za eliminaciju bolesti povezanih sa azbestom</p>	<p>MZ, MF, MER, IJZ, MERT, AZŽS, UC, UIP</p>	<p>2023.</p>	<p>Djelimično realizovano</p>	<p>Izrađen je nacrt dokumenta koji je poslat na mišljenje relevantnim institucijama</p> <p>Novi rok: 2024.</p>	<p>Izrađeni Nacionalni profila azbesta, Nacionalni plan za eliminaciju bolesti povezanih sa azbestom, Registar lica izloženih azbestu</p>	<p>Sredstva za realizaciju aktivnosti će biti obezbijedena od strane nadležnih institucija</p>
	<p>Izrada Registra lica koja su bila izložena azbestu</p>						
	<p>Izrada protokola, obuka i pregleda zaposlenih koji su izloženi azbestu</p>						
<p>X) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27</p>	<p>EU prima k znanju planove za jačanje administrativnih kapaciteta, u skladu s Nacionalnom strategijom i pratećim Akcionim planom za prenošenje, primjenu i sprovođenje pravne tekovine EU iz oblasti životne sredine i klimatskih promjena.</p>						
<p><i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i></p>	<p><i>Način realizacije</i></p>	<p><i>Nadležna institucija</i></p>	<p><i>Rok</i></p>	<p><i>Status</i></p>	<p><i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i></p>	<p><i>Indikator</i></p>	<p><i>Finansije i izvori finansiranja</i></p>

<p>7.23. Obuke vezano za implementaciju REACH Regulative</p>	<p>Organizacija treninga i obuka za:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) izradu i dostavljanje dosijea za identifikaciju supstanci koje izazivaju visoku zabrinutost; 2) evaluaciju supstanci navedenih u Akcionom planu Zajednice; 3) procjenu izolovanih intermedijara; 4) edukaciju o korišćenju odgovarajućih IT alata (IUCLID); 5) prisustvo sa statusom posmatrača na CARACAL sastancima, kao i sastancima Komiteta za procjenu rizika (Committee for Risk Assessment (RAC)), Komiteta za socio ekonomsku analizu 	<p>MERT AZŽS UIP UBHVFP CETI IJZ UCG UC</p>	<p>Kontinuirano</p>	<p>Realizovano za izvještajni period</p>	<p>Predstavnici Agencije učestvovali su na Webinaru regulatorna radionica o REACH, CLP i BPR regulativama, održana u novembru 2023</p> <p>Webinar REACH Update on open HelpEx questions (14.9.2023.)</p>	<p>Broj organizovanih obuka Broj učesnika na obukama Učešće 2 predstavnika Crne Gore na sastancima CARACAL i Komitetima u svojstvu posmatrača</p>	<p>Sredstva obezbijeđena u saradnji sa TAIEX kancelarijom;</p> <p>IPA projekat „Pripreme mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“ koji realizuje ECHA;</p> <p>Takođe, određena sredstva će se obezbijediti kroz IPA II 2014-2020 (sredstva u iznosu od 234.000 eura predviđena su za podoblast hemikalije);</p> <p>Obuke su planirane i kroz IPA II projekat Tehničke podrške “Jačanje</p>
---	--	---	---------------------	--	--	---	---

	(Committee for Socio-economic Analysis (SEAC)); 6) postupke procjene opasnosti sa propisanim metodama ispitivanja opasnih svojstava hemikalija.						kapaciteta, transpozicija Acquis-a i planiranje u životnoj sredini"
7.24. Obuke vezano za implementaciju BPR Regulative	Organizovanje obuka i treninga za: 1) procjenu biocidnih proizvoda na osnovu tehničkog dosijea; 2) procjenu aktivnih supstanci; 3) procjenu rizika proizvoda na osnovu: fizičko-hemijskih svojstava, svojstava koja utiču na zdravlje ljudi (toksikologija), svojstava koja utiču na životnu	MERT AZŽS UIP UBHVFP CETI IJZ UCG UC	Kontinuirano	Realizovano za izvještajni period	Predstavnici Agencije učestvovali su na Webinaru regulatorna radionica o REACH, CLP i BPR regulativama, održana u novembru 2023.	Broj organizovanih obuka Broj učesnika na obukama Učešće 2 predstavnika Crne Gore na sastancima Komitetima, u svojstvu posmatrača	Sredstva obezbijedena u saradnji sa TAIEX kancelarijom; IPA projekat „Pripreme mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“ koji realizuje ECHA; Takođe, određena sredstva će se obezbijediti kroz IPA II 2014-2020 (sredstva u iznosu od

	<p>sredinu (ekotoksikologija);</p> <p>4) procjenu efikasnosti, koja zahtijeva specifična znanja u oblasti biologije ciljnih organizama, fitomedicine i veterine;</p> <p>5) korišćenju odgovarajućih IT alata (R4BP);</p> <p>6) prisustvo sa statusom posmatrača na sastancima Komiteta za procjenu rizika (Biocidal Products Committee BPC).</p>						<p>234.000 eura predviđena su za podoblast hemikalije)</p> <p>Obuke su planirane i kroz IPA II projekat Tehničke podrške "Jačanje kapaciteta, transpozicija Acquis-a i planiranje u životnoj sredini"</p>
<p>7.25. Obuke vezano za implementaciju CLP Regulative</p>	<p>Organizovanje radionica na temu:</p> <p>1) klasifikacije, označavanja i pakovanja hemikalija;</p> <p>2) etikete i bezbjedonosni listovi;</p> <p>3) skladištenje hemikalija;</p>	<p>MERT</p> <p>AZŽS</p> <p>UIP</p> <p>UBHVFP</p> <p>CETI</p> <p>IJZ</p> <p>UCG</p>	<p>Kontinuirano</p>	<p>Realizovano za izvještajni period</p>	<p>Predstavnici Agencije učestvovali su na Webinaru regulatorna radionica o REACH, CLP i BPR regulativama, održana u novembru 2023.</p>	<p>Broj organizovanih obuka</p> <p>Broj učesnika na obukama</p>	<p>Sredstva obezbijedena u saradnji sa TAIEX kancelarijom</p> <p>IPA projekat „Pripreme mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje</p>

	4) izvještavanja o rezultatima nadzora i drugim preduzetim mjerama.	UC					kandidate i potencijalne kandidate“ koji realizuje ECHA Obuke su planirane i kroz IPA II projekat Tehničke podrške “Jačanje kapaciteta, transpozicija Acquis-a i planiranje u životnoj sredini”
7.26. Preuzimanje obaveza iz Zelene agende za Zapadni Balkan/Evropskog zelenog sporazuma u oblasti Hemikalije	Usklađivanje sa EU Strategijom o hemikalijama	MERT u saradnji sa nadležnim organima 2022.	2022.	Realizovano	Nacionalna strategija za upravljanje hemikalijama 2024 - 2026 usvojena na sjednici Vlade Crne Gore od 3. avgusta 2023. godine.	Izrađena i od strane Vlade donijeta nova Strategija o hemikalijama	UNDP, GEF

2.8. BUKA

U okviru podoblasti Buka u izvještajnom periodu planirana je realizacija **6 aktivnosti** koje obuhvataju **14 mjera** i sve mjere su dospjele za realizaciju i **stepen realizacije je 0%**.

I) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27	EU prima k znanju nivo usklađenosti Crne Gore u oblasti buke i planove za dalje mjere sprovođenja: izrada karata buke i akcionih planova za upravljanje bukom za aglomeraciju i pokretanje kampanja za podizanje nivoa javne svijesti i dalje korišćenje centralizovanog informacionog sistema u okviru Agencije za zaštitu prirode i životne sredine. EU poziva Crnu Goru da osigura da se zainteresovana javnost konsultuje prilikom izrade Akcionih planova za upravljanje bukom.						
Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	Način realizacije	Nadležna institucija	Rok	Status	Novi rok i obrazloženje/ Preporuka	Indikator	Finansije i izvori finansiranja
8.1. Podizanje nivoa javne svijesti o zaštiti od buke u životnoj sredini	Održavanje više okruglih stolova na kojima će se javnost upoznati sa procjenom broja stanovnika izloženih buci, mjerama koje treba preduzeti za smanjenje buke, kao i planiranim projektima, planiranim mjerama i aktivnostima koje će se preduzimati, očekivanim rezultatima sprovođenja Akcionog plana za glavne puteve	Glavni grad	Kontinuirano	Nerealizovano	Očekuje se nacrt revidovane Strateške karte buke. Novi rok: III kvartal 2024.	Broj organizovanih kampanja/ okruglih stolova Broj objavljenih informacija	Budžet Glavnog grada Podgorica, uz podršku MEPPU kroz IPA III projekat Tehničke podrške oblasti životne sredine koji obuhvata i oblast buke

	Korišćenje društvenih mreža (Facebook, Instagram, Twiter, itd.) u cilju informisanja, odnosno promocije realizovanih aktivnosti						
II) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU prima k znanju nivo usklađenosti Crne Gore u oblasti buke i planove za dalje mjere sprovođenja: izrada karata buke i akcionih planova za upravljanje bukom za aglomeraciju i glavne puteve.						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/ Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
8.3. Donošenje Strateške karte buke za glavni put Virpazar-Podgorica (29,3 km) sa PGPS 3,741,040 (brojač saobraćaja na lokaciji željeznička stanica Zeta)	Kroz sprovođenje tenderske procedure odabrali kompaniju koja je akreditovana prema standardu MEST ISO/IEC 17020 za izradu	AZŽS	2023.	Nerealizovano	Raspisan tender ali nije bilo zainteresovanih	Izrađene i donijete 3 Strateške karte buke za glavne puteve sa preko 3 miliona prelaza	IPA III-kandidovan je projekat Tehničke podrške, koju obuhvata i podoblast buka, alternativno budžet AZPŽS (procjena potrebnih sredstava: €40.000)

<p>8.4. Donošenje Strateške karte buke za glavni put Tivat-Budva (25 km) sa PGPS 5,790,196 (brojač saobraćaja na lokaciji Radanovići)</p>	<p>strateških karata buke</p> <p>Odabrana kompanija dostavlja Nacrt strateške karte buke za glavne puteve, sa korišćenim ulaznim podacima i metapodacima, radi unošenja podataka u Informacioni sistem zaštite životne sredine.</p>			<p>Nerealizovano</p>	<p>firmi za izradu strateških karata buke.</p> <p>Novi rok: IV kvartal 2025.</p>		
<p>8.5. Donošenje Strateške karte buke za glavni put Herceg Novi-Kamenari (15,4 km) sa PGPS 3,898,656 (brojač saobraćaja se nalazi na lokaciji Kumbor)</p>	<p>Nacrt strateške karte buke postavlja se na uvid: organima, organizacijama i zainteresovanoj javnosti, uz datu mogućnost dostavljanja mišljenja</p> <p>Održavanja Javne rasprave</p> <p>Integrisanje komentara i sugestija sa Javne rasprave za strateške karte</p>			<p>Nerealizovano</p>	<p>Raspisan tender ali nije bilo zainteresovanih firmi za izradu strateških karata buke.</p> <p>Novi rok:</p>		

	<p>buke i priprema Izvještaja sa Javne rasprave</p> <p>AZPŽS donosi Strateške karte buke za glavne puteve i iste objavljuje na sajtu s ciljem informisanje javnosti.</p>					IV kvartal 2025		
I) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU prima k znanju nivo usklađenosti Crne Gore u oblasti Buki planove za dalje mjere sprovođenja: izrada karata buke i akcionih planova za upravljanje bukom za aglomeraciju i glavne puteve, pokretanje kampanja za podizanje nivoa javne svijesti i <u>dalje korišćenje centralizovanog informacionog sistema</u> u okviru Agencije za zaštitu prirode i životne sredine.							
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>	
8.1. Obezbeđivanje adekvatnog softverskog rješenja i aplikacije za unošenje podataka o mjerenjima nivoa buke, kao i prikaz	<p>Razviti adekvatne IT alate, koji bi omogućili:</p> <ul style="list-style-type: none"> - adekvatno čuvanje i statističku obradu dostupnih podataka, - podršku za uspostavljanje sigurne veze sa EU bazama podataka 	AZŽS	2023.	Nerealizovano	<p>Realizacija aktivnosti nakon izrade strateskih karata buke za glavne puteve.</p> <p>Novi rok: IV kvartal 2025.</p>	IT alati nabavljeni i instalirani	<p>Budžet AZPŽS</p> <p>IPA</p>	

istih za potrebe informisanja javnosti	Sprovođenje obuke o upotrebi kreiranog softvera, kao i za integrisanje podataka o buci u Informacioni sistem životne sredine					Broj održanih obuka	
	Izrada uputstva za korišćenje softverskog alata					Broj obučanih službenika	
	Kreiranje linka na web stranici AZPŽS za potrebe informisanja javnosti					Izrađeno uputstvo za korišćenje softverskog alata	
						Kreiran link na web stranici AZPŽS	
II) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27	EU konstatuje namjeru Crne Gore da obezbjedi obuku osoblja Agencije za zaštitu prirode i životne sredine za izradu karata buke i Akcionih planova, kao i da zaposli još jednog inspektora u Upravi za inspeksijske poslove.						
Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	Način realizacije	Nadležna institucija	Rok	Status	Novi rok i obrazloženje/Preporuka	Indikator	Finansije i izvori finansiranja
8.2. Jačanje administrativnih kapaciteta	Priprema aplikacija za potrebe dobijanja obuka na temu: a) izrade strateških karata buke i izračunavanja nivoa buke; b) pripreme Akcionih planova; c) načina upotrebe softvera i ažuriranja aplikacije.	AZŽS	III kvartal 2021. III kvartal 2021. III kvartal 2022.	Nerealizovano	Raspisan tender za izradu strateskih karata buke ali nije bilo zainteresovanih firmi. Novi rok: IV kvartal 2025	Broj učesnika ≥15 – broj održanih obuka	TAIEX IPA III UNDP projekat „Jačanje kapaciteta za ubrzanje procesa pristupanja EU II“

	Organizovanje gore navedenih obuka.						
	<p>Priprema aplikacionog formulara za obuku koja se odnosi na izvještavanje u skladu sa Direktivom 2002/49/EC, u cilju upoznavanja sa:</p> <p>a) obaveznim sadržajem izvještaja o nivou buke u životnoj sredini koji treba da pripremi AZPŽS;</p> <p>b) načinom na koji MEPPU dostavlja izvještaj EK.</p> <p>Organizovanje navedene obuke</p>	<p>AZŽS</p> <p>MERT</p>	<p>2022.</p>	<p>Nerealizovano</p>	<p>Nije bilo aktivnosti.</p> <p>Novi rok: IV kvartal 2025.</p>	<p>Broj podnijetih prijava za obuke</p> <p>Broj odobrenih prijava za obuke</p> <p>Broj održanih obuka</p> <p>Broj učesnika ≥15 na obukama</p>	<p>TAIEX</p>

2.9. CIVILNA ZAŠTITA

U okviru podoblasti Civilna zaštita u izvještajnom periodu **stepen realizacije je 100%** i realizacijom ove obaveze podoblast Civilna zaštita je privremeno zatvorena.

I) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za PP 27	EU podsjeća na potrebu da Crna Gora nastavi rad na transpoziciji zahtjeva koji proizlaze iz potpisanog Sporazuma o učešću Crne Gore u Mehanizmu unije za civilnu zaštitu, kao i za povezivanje sa Zajedničkim komunikacijskim i informacijskim sistemom za hitne slučajeve (CECIS). EU podsjeća da Crna Gora treba da uspostavi Sigurni trans-evropski servis za telematiku između administracija (sTESTA) između svog ministarstva, koje bi bilo odgovorno za komunikaciju, i Komisije, kao i sTESTA liniju s Ministarstvom unutrašnjih poslova. Ovo je preduslov za pristup CECIS-u.						
II) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27	EU poziva Crnu Goru da ojača saradnju između Ministarstva unutrašnjih poslova, odgovornog za civilnu zaštitu, i drugih relevantnih ministarstava odgovornih za upravljanje rizicima od katastrofa, posebno u vezi s upravljanjem poplavama i industrijskim nesrećama.						
<i>Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza</i>	<i>Način realizacije</i>	<i>Nadležna institucija</i>	<i>Rok</i>	<i>Status</i>	<i>Novi rok i obrazloženje/Preporuka</i>	<i>Indikator</i>	<i>Finansije i izvori finansiranja</i>
9.4. Izrada Procjene sposobnosti upravljanja rizicima	Formiranje radne grupe Izrada Procjene sposobnosti upravljanja rizicima Dostavljanje EK	Državni organi, organi državne uprave, NVO, akademska zajednica	I kvartal 2023	Realizovano	U septembru 2023. uspješno je završena realizacija projekta <u>Procjena sposobnosti upravljanja rizicima Crne Gore</u> , finansiranog od Evropske komisije kroz poziv za „Pojedinačne grantove državama za upravljanje rizikom od	Pripremljen tekst Procjene sposobnosti i dostavljen EK	Sredstva će biti obezbijedena kroz projekat koji je finansiran od strane EK

					katastrofa (Track 1)". Projekat je započeo sa realizacijom 1. IV 2022. i trajao je 18 mjeseci. U cilju izrade pomenutog dokumenta obrazovana je Radna grupa za izradu Procjene sposobnosti upravljanja rizicima Crne Gore koju su činila 84 stručnjaka iz različitih oblasti.		
--	--	--	--	--	---	--	--

2.10. KLIMATSKE PROMJENE

U okviru završnog mjerila koje se odnosi na podoblast Klimatske promjene, u izvještajnom periodu planirana je realizacija **5 aktivnosti**, koje sadrže **8 mjera (6 mjera sa rokom dospjelo za realizaciju i 2 mjere sa rokom kontinuirano)**. Od mjera sa rokom dospjelo za realizaciju **stepen djelimično realizovanih mjera je 100%**.

Od mjera sa rokom kontinuirano **stepen realizacije je 50%**.

Završno mjerilo 7	Crna Gora nastavlja svoje usklađivanje s pravnom tekovinom EU, posebno usvajanjem zakona o funkcionisanju <u>Evropskog sistema trgovanja emisijama (EU ETS)</u> , u skladu sa EU ETS Direktivom 2003/87/EZ i njenim uzastopnim amandmanima. Crna Gora se dalje usklađuje sa <u>relevantnim podzakonskim aktima o monitoringu i izvještavanju, akreditaciji i verifikaciji, registru Unije, besplatnoj dodjeli i aukciji</u> . Crna Gora <u>osigurava da postoji odgovarajući okvir za implementaciju EU ETS-a u cijelosti u pogledu praćenja, izvještavanja i provjere emisija gasova staklene bašte</u>						
I) Zahtjevi iz Zajedničke pozicije EU za P27	<p>EU prima k znanju trenutni ograničeni nivo usklađenosti zakonodavstva i poziva Crnu Goru da pojača svoj rad u tom pogledu, posebno kad je riječ o <u>Direktivi 2003/87/EZ o uspostavljanju šeme za trgovanje emisijskim kvotama gasova staklene bašte (EU ETS)</u>. Odluke o dijeljenju napora (ciljevi za sektore koji nisu obuhvaćeni ETS-om) i <u>propisa o praćenju, izvještavanju i verifikaciji emisija gasova staklene bašte (MRV)</u>.</p> <p>EU konstatuje rad Crne Gore na transponovanju Regulative 443/2009/EC i Regulative 510/2011/EU o standardnim emisijama CO₂ iz putničkih automobila i lakih teretnih vozila i podsjeća na obavezu da se <u>uspostavi sistem praćenja i izvještavanja za novo registrovana vozila</u>.</p> <p>EU podsjeća na obavezu da uspostavi odgovarajući okvir za ispunjavanje obaveza prema Regulativi o mehanizmu za praćenje klime (regulative (EU) br. 525/2013) i s tim povezane delegirane i sprovedbene akte.</p> <p>EU prima na znanje rad Crne Gore na usklađivanju s regulativom 1005/2009/EZ o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i Regulativom 517/2014/EU o fluorisanim gasovima staklene bašte i podsjeća na obavezu da se u potpunosti usklade s gore navedenim, kao i s povezanim delegiranim i sprovedbenim aktima.</p> <p>EU konstatuje da Crna Gora ima svoju Strategiju za klimatske promjene, ali da mora osigurati usklađenost s klimatskim i energetske okvirom do 2030. godine (npr. EU ETS direktiva, Odluka o podjeli napora, korišćenje zemljišta, Regulativa o promjeni korišćenja zemljišta i šumarstvu (LULUCF) i Regulativa o upravljanju energetske unijom) i <u>njenu integraciju u sve relevantne sektorske politike i strategije</u>, za početak implementaciju Pariskog sporazuma i crnogorskog nacionalno određenog doprinosa.</p> <p>EU naglašava potrebu da Crna Gora nastavi rad na <u>jačanju administrativnih kapaciteta i međuinstitucionalnoj saradnji</u>.</p>						
Aktivnosti koje je potrebno preduzeti da bi se realizovala obaveza	Način realizacije	Nadležna institucija	Rok	Status	Novi rok i obrazloženje/Preporuka	Indikator	Finansije i izvori finansiranja

<p>10.3 Uspostavljanje okvira za implementaciju EU ETS Direktive u cjelini (praćenje, izvještavanje i verifikacija-MRV emisije gasova sa efektom staklene bašte)</p>	<p>Izrada Studije za uspostavljanje MRV sistema kao baze na osnovu koje će se uspostaviti EU ETS sistem</p> <p>Realizacija sljedećih aktivnosti u okviru projekta „Inicijativa za izgradnju kapaciteta za transparentnost-CBIT“:</p> <p>1. Jačanje aktivnog angažovanja zainteresovanih strana i ugrađivanje MRV klimatskih aktivnosti u okviru postojećih sektorskih funkcija i ciljeva održivog razvoja;</p> <p>2. Jačanje tehničkih kapaciteta za implementaciju okvira transparentnosti</p>	<p>MERT</p>	<p>2021-2024.</p>	<p>Djelimično realizovano</p>	<p>Do sada su odrađene sektorske analize kao i Analiza nedostataka i SWOT analiza, kao i brojne radionice u cilju zatvaranja ovog mjerila.</p> <p>Novi rok: 2025.</p>	<p>Usvojena Studija za uspostavljanje MRV sistema od strane Vlade</p> <p>Finalizacija projekta „Inicijativa za izgradnju kapaciteta za transparentnost-CBIT“</p> <p>Uspostavljen okvir za implementaciju EU ETS Direktive</p>	<p>Studija će biti urađena kroz GEF projekat: „Inicijativa za izgradnju kapaciteta za transparentnost-CBIT“ (vrijednost projekta €1,1 miliona)</p>
<p>10.6. Uspostavljanje dugoročnog strateškog okvira</p>	<p>Izrada Strategije niskokarbonskog razvoja Crne Gore za period do-2050. godine</p>	<p>MERT sa ostalim nadležnim organima</p>	<p>2022-2024.</p>	<p>Djelimično realizovano</p>	<p>Do februara 2024. godine održane su konsultacije za</p>	<p>Strategija niskokarbonskog razvoja Crne Gore donijeta od strane Vlade</p>	<p>IPA III (2021-2026.) 1,0 miliona eura</p>

niskokarbonskog razvoja	Javna rasprava			Djelimično realizovano	izradu Strategije niskokarbonskog razvoja. Do kraja 2024. godine očekuje se finalizacija Okvira Strategije niskokarbonskog razvoja. Novi rok: 2025.		
	Donošenje Strategije od strane Vlade	Vlada	2024.	Djelimično realizovano	Usvajanje Strategije niskokarbonskog razvoja Crne Gore za period do-2050. godine Novi rok: IV kvartal 2025.		Nisu potrebna finansijska sredstva
10.7. Uspostavljanje klimatsko-energetskog okvira do 2030. i njegova integracija u sve relevantne sektorske politike i strategije	Izrada Plana energetika-klima			Djelimično realizovano			
	Javna rasprava	MEIR, MERT u saradnji sa ostalim nadležnim organima	2021.	Djelimično realizovano	Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera zajedno sa kolegama iz Ministarstva energetike i rudarstva finalizuje Nacionalni energetski i klimatski plan. Novi rok:	Izrađen Predlog Plana energetika-klima do 2030.	Sredstva za izradu Plana su obezbijedena kroz GIZ projekat „Razvoj kapaciteta za klimatsku politiku u zemljama jugoistočne i istočne Evrope, južnog Kavkaza i centralne Azije-faza III“

					2024.		
10.10. Jačanje administrativnih kapaciteta i međuinstitucionalne saradnje	<p>Organizovanje treninga i obuka za službenike iz svih relevantnih sektora</p> <p>Zapošljavanje dodatnih kadrova na poslovima vezanim za implementaciju politike oblasti klimatskih promjena</p>	MERT MER MEIR MPŠV	Kontinuirano	Realizovano za izvještajni period	<p>Projekti u oblasti jačanja kapaciteta u oblasti klimatskih promjena se implementiraju kontinuirano. U okviru projekata CBIT i FNC/BTR održana je jedna dvodnevna radionica ("Jačanje kapaciteta i validacija ocjena i zaključaka procjene kapaciteta nacionalnih institucija u oblasti klimatskih promjena") na kojoj je učestvovalo 75 učesnika (od čega 40 muškaraca i 35 žena) iz 32 institucije.</p>	<p>Broj organizovanih treninga i obuka na godišnjem nivou</p> <p>Broj službenika/ca, kao i broj institucija zastupljenih na treninzima</p> <p>Broj novozaposlenih zaduženih za pitanja iz oblasti klimatskih promjena u nadležnim institucijama</p>	<p>Treninzi i obuke biće organizovani u okviru sljedećih projekata:</p> <p>Jačanje crnogorskog Nacionalno utvrđenog doprinosa (NDC) i akcija adaptacije u okviru transparentnosti – CBIT;</p> <p>Plan pripravnosti za saradnju sa Zelenim klimatskim fondom i izradu Nacionalnog programa prioriternih aktivnosti;</p> <p>Izgradnja kapaciteta za politiku klimatskih promjena na zapadnom Balkanu, centralnoj i istočnoj Evropi i centralnoj Aziji – (GIZ- CDCP III);</p> <p>Izrada Četvrtog nacionalnog</p>

							<p>izvještaja Crne Gore o klimatskim promjenama (FNC);</p> <p>Izrada Trećeg dvogodišnjeg ažuriranog izvještaja Crne Gore o klimatskim promjenama (TBUR);</p> <p>Izrada Nacionalnog plana adaptacije na klimatske promjene NAP (GCF) i Tehnička podrška za monitoring i implementaciju politika za zaštitu životne sredine i klimatskih akcija- IPA II Budžet nadležnih institucija</p>
<p>10.11. Preuzimanje obaveza iz Zelene agende za Zapadni Balkan/Evropskog zelenog sporazuma u oblasti klime</p>	<p>Kontinuirano usklađivanje sa najavljenim revizijama relevantnog zakonodavstva u oblasti: ETS Direktive, Odluke o dijeljenju napora, LULUCF Uredbe,</p>	<p>MERT MER</p>	<p>Kontinuirano</p>	<p>Djelimično realizovano</p>	<p>Nacrt zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena i zaštiti ozonskog</p>	<p>Usklađeno zakonodavstvo sa revizijama relevantnog EU zakonodavstva u oblasti klime</p> <p>Usklađena strateška dokumenta sa</p>	<p>UNDP, IPA, eksterni izvori finansiranja</p>

	<p>Direktive o energetskejoj efikasnosti, Direktive o obnovljivim izvorima energije, propisa o standardima emisija CO₂ za automobile i vozila</p> <p>Usklađivanje strateških dokumenata sa modificovanim klimatskim ciljevima i novom EU Strategijom o adaptaciji na klimatske promjene i Evropskim klimatskim sporazumom</p>				<p>omotača u finalnoj fazi.</p> <p>Ujedno, planirano je i usvajanje Nacionalnog plana adaptacije.</p> <p>Novi rak: 2024.</p>	<p>modificovanim klimatskim ciljevima i novom EU Strategijom o adaptaciji na klimatske promjene i Evropskim klimatskim sporazumom</p>	
--	--	--	--	--	--	---	--

3. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE SPROVOĐENJA AKCIONOG PLANA ZA ISPUNJAVANJE ZAVRŠNIH MJERILA

Implementacija Akcionog plana u izvještajnom periodu septembar 2023 – februar 2024. godine se realizovala planiranim aktivnostima ali se moraju ubrzati aktivnosti na do sada djelimično realizovanim i nerealizovanim aktivnostima, uz puno sagledavanje okolnosti vezanih za razloge djelimične realizacije odnosno zbog kojih neke od aktivnosti nijesu realizovane, kako bi se postigli što bolji rezultati u daljem sprovođenju Akcionog plana. Takođe, potrebno je intenzivirati rad na realizaciji planiranih aktivnosti u 2024. godini, u cilju postizanja vidljivih rezultata u procesu pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji. Određene obaveze nisu prispjele za realizaciju jer su rokovi predviđeni u narednim godinama.

Najveći izazov u realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana je obezbjeđivanje finansijskih sredstava.

Imajući u vidu navedeno predlažemo sljedeće:

- Potrebno je prioritarno realizovati aktivnosti koje nijesu realizovane u 2021, 2022. i 2023. godini;
- Intenzivirati aktivnosti u svakoj instituciji nadležnoj za obaveze iz završnih mjerila po pitanju njihove realizacije;
- Osigurati odgovoran i posvećen pristup daljoj realizaciji obaveza iz Poglavlja 27 od strane svih prepoznatih nadležnih institucija na državnom i lokalnom nivou;
- Unaprijediti koordinaciju i komunikaciju između relevantnih institucija kada su u pitanju obaveze za čiju realizaciju je nadležno više od jedne institucije, te osnažiti međuinstitucionalnu saradnju na svim nivoima;
- U većoj mjeri koristiti raspoložive finansijske mehanizme i koristiti mogućnost pružanja ekspertske pomoći kroz TAIEX, kao i slične instrumente EU.